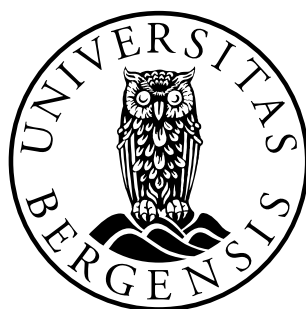

MØTEDOKUMENTER

Forskningsutvalget

01.11.2017

UNIVERSITETET I BERGEN

Universitetets forskningsutvalg

Onsdag 1. november 2017

12.30 – 15.30

Kollegierommet

Muséplassen 1

Saksliste

- I. Godkjenning av innkalling og saksliste
- II. Protokoll fra møte 7. september 2017 (vedlegg)
- III. Saker

FU 19/17	PhD-program og kvalitetssikring – høringsrunde (vedlegg)
-----------------	--

IV. Orienteringer

a	SPIRE – såkornsmidler (vedlegg)
b.	Ny lov om statsansatte og universitetsstyrevedtakene knyttet til midlertidighet (muntlig orientering)
c.	Charter and Code – status (muntlig orientering)
d.	Siteringer, publiseringsmønster og -kulturer ved UiB (muntlig orientering)
e.	Nasjonal infrastruktur for bibliometri (vedlegg)
f.	Seminar om mobilitet i forskerutdanningen 24. oktober (vedlegg)
g.	Karriereprogrammet Momentum – status (muntlig orientering)
h.	Indikatorrapporten (vedlegg)

30.10.2017 / Heidi A. Espedal

Universitetets forskningsutvalg

Møte 7. september 2017

12:30 - 15:30

Kollegierommet,

Muséplassen 1

Protokoll

Til stede: Margareth Hagen, Anne Beate Maurseth, Anne Marie Frøseth, Jarl Giske, Marit Bakke, Gro Mjeldheim Sandal, Ragnhild Louise Muriaas, Anne-Helen Mydland, Aino Hosia, Terje-André Kvinlaug, Camila Cimadamore-Werthein, Ingrid B. Engeland, Eirik Bratland, John B. Lothe, Kirsten Moen, Torjus Midtgarden, Kristof Vlaeminck og Maria-Carme Torras Calvo

Fra Forskningsadministrativ avdeling (FA): Heidi A. Espedal, Yngve Brynjulfsen og Bjørn Einar Aas

I. Godkjenning av innkalling og sakliste

Sakslisten ble godkjent.

II. Protokoll fra møte 11. mai

Protokollen ble godkjent

III. SAKER

FU 16/17	Konstituering, mandat og sammensetning Prorektor Margareth Hagen viste til Universitetsstyrets vedtak om oppnevning av Universitetets forskningsutvalg (FU) for den neste fireårsperioden, styresak 88/17 av 24. august 2017. Prorektor leste opp fra utvalgets mandat (som er å finne i en rapport om FU sin virksomhet i perioden 2013 – 2017). Hun varslet en gjennomgang av utvalgets mandat og sammensetning, med tanke på å gjøre utvalget mer operativt og i tråd med forskningsfeltets behov. Dette ble også varslet i oppnevningssaken til Universitetsstyret. Avdelingsdirektør Heidi A. Espedal foretok en kort presentasjon av det øvrige innholdet i rapporten om FU sin virksomhet i den siste fireårsperioden. Prorektor erklærte at Universitetets forskningsutvalg 2017-21 nå er konstituert. Utvalget gjorde følgende vedtak: Forskningsutvalget tar dets mandat, sammensetning og konstituering til orientering.
FU 17/17	Oppfølging av BOA-styresak. Drøftingssak Prorektor og avdelingsdirektøren innledet om at UiB har en ambisjon om å øke BOA i tiden fremover. I denne sammenheng ble det fremlagt en sak om status og vurdering av virkemidler for å øke BOA , som tidligere har blitt presentert for Universitetsstyret. Styret har bedt om at universitetsdirektøren legger frem en sak med forslag til konkrete tiltak i styremøtet i november. Prorektor ønsker å opprette en referansegruppe for BOA-teamet, blant annet for å styrke faglig forankring av BOA-teamets arbeid. Fakultetene ble invitert til å fortelle om status for sin BOA, virkemidler man benytter i dag og ideer til hvordan UiB kan øke sin BOA. Flere av fakultetene uttrykker at de er svært fornøyde med arbeidet som BOA-teamet gjør. Noen forteller at de lokalt har egne støtteordninger som forskerne kan benytte seg av i søknadsprosessen. En klar rolleavgrensing mellom det sentrale BOA-

	<p>teamet og fakultetets rådgivere er viktig. Utvalget uttrykker håp om at UiB sin nye søknadsdatabase kan bli et godt verktøy fremover.</p> <p>Utvalget gjorde følgende vedtak:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Forskningsutvalget tar rapporten om BOA til orientering. 2. Forskningsutvalget ber universitetsledelsen ta innspillene fra møtet med i det videre i arbeidet med å konkretisere tiltak for å øke BOA.
FU 18/17	<p>Ph.d.-program og kvalitetssikring – høringsrunde. Drøftings sak</p> <p>De siste års endringer i nasjonale forskrifter gjør det nødvendig å se på organisering av forskerutdanningen ved UiB på nytt. En arbeidsgruppe har kommet frem til anbefalinger i en rapport om temaet. Fakultetene har mottatt denne som en hørings sak, med svarfrist 9. oktober. Rådgiver Yngve Brynjulfsen, FA, presenterte rapporten og dens anbefalinger.</p> <p>Utvalget ble gitt anledning til å komme med sine inntrykk i dette møtet. Under diskusjonen ble det spurt om det har blitt gjennomført en undersøkelse av hva UiB sin modell med ett tverrfaglig ph.d.-program har ført til. Noen av medlemmene ytret at det ikke var noen automatikk at vi må omstrukturere vår forskerutdanning til fakultetsvise ph.d.-program fordi det har blitt gjort endringer i de nasjonale forskriftene på feltet. Andre medlemmer var positive til de foreslåtte endringene i strukturen. De fleste medlemmene var positive til at det utarbeides et kvalitetssikringssystem, uavhengig av hvilken struktur for forskerutdanningen som blir vedtatt.</p> <p>Rådgiver Brynjulfsen ga noen saksopplysninger om hva arbeidsgruppen har jobbet med. Prorektor oppfordret medlemmene til å fortsette arbeidet ved å bidra aktivt til fakultetets høringsinnspill.</p> <p>Utvalget gjorde følgende vedtak:</p> <p>Forskningsutvalget tar rapporten om ph.d.-program og kvalitetssikring til orientering.</p>

IV. Orienteringer

a.	<p>Kristof Vlaeminck orienterer om UiBs Brusselkontor</p> <p>Kristof Vlaeminck er kontorsjef ved UiB sitt Brusselkontor. Han informerte de nye medlemmene om hva kontoret jobber med, og hvordan det kan bidra til flere og bedre søknader om EU-midler fra UiB.</p>
b.	<p>Horisont-programmet. Karriereutvikling for fremragende yngre forskere</p> <p>Vedlegg var utsendt med sakslisten.</p> <p>Prorektor informerte om at programmet sannsynligvis vil endre navn. Det kom et innspill om å utvide kriteriene for å hvem som kan søke på dette programmet. Prorektor vil ta innspillet til vurdering.</p>

c.	LAB-FAB-APP, Investing in the European future we want («Lamy-report») og de norske rektorenes svar Vedlegg var utsendt med sakslisten. Vedlegg var utsendt med sakslisten.
d.	NIFU-rapport om doktorgradskandidater i Norge Vedlegg var utsendt med sakslisten.
e.	Handlingsplan for Kina og Norge om samarbeid innen forskning, teknologi og innovasjon Vedlegg var utsendt med sakslisten.

Eventuelt

Ingen saker.

22.09.2017 / Heidi A. Espedal / Yngve Brynjulfsen

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 01.11.2017
FU-sak: 19/17		Arkivsaknr.: 17/10495

Gjennomgang av høringsinnspill til rapport om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB

Bakgrunn

Universitetsledelsen oppnevnte i januar 2017 en arbeidsgruppe for å utrede og komme med løsningsforslag til fremtidig organisering av forskerutdanningen samt utrede en videreutvikling og formalisering av kvalitetssikringssystemet for forskerutdanningen ved UiB. Arbeidsgruppen leverte rapporten i juni 2017. Mandatet til arbeidsgruppen var som følger:

Mandat:

Arbeidsgruppen skal vurdere hensiktsmessigheten av den nåværende organiseringen av forskerutdanningen ved UiB og komme med forslag til en alternativ organisering. Arbeidsgruppen skal også komme med forslag til et helhetlig og hensiktsmessig kvalitetssikringssystem for forskerutdanningen.

Arbeidsgruppen har bestått av følgende medlemmer:

Prodekan Anne Marit Blokhus, MN (leder)

Rådgiver Yngve Brynjulfsen, FA

Seniorrådgiver Espen Dahle, FA

Underdirektør Ingvild Greve, SA

Prodekan Roland Jonsson, MOF

Rådgiver Kristin Kjøde, FA

Prodekan Inger Hilde Nordhus, PSYK

Professor Per Selle, SV

Arbeidsgruppens rapport ble sendt på høring til fakultetene i august med høringsfrist 6. oktober. I høringen ønskes det spesielt tilbakemelding på arbeidsgruppens anbefalinger og en eventuell implementering av anbefalingene på fakultetsnivået. Rapporten ligger vedlagt og anbefalingene står oppført på side 10-11.

Høringsinnspill

Nedenfor følger en sammenfatning av høringsinnspillene for hvert av fakultetene. Fakultetene har hatt en forskjellig behandling i utformingen av sine høringsinnspill. Rapporten har blitt sendt ut til institutter, forskerskoler, stipendiatsutvalg og blitt diskutert i forsknings og forskerutdanningsutvalg ved fakultetene.

HF

Det humanistiske fakultet støtter ikke arbeidsgruppens forslag om å opprette fakultetsvise ph.d.-program. Fakultetet mener de faglige argumentene for en slik organisering ikke er utredet. HF-fakultetet mener at fakultetsvise ph.d.-program vil gjøre tverrfaglighet vanskeligere. De ønsker heller ikke å åpne opp for ulikt regelverk ved fakultetene på UiB. Fakultetet støtter initiativet for å forankre ansvarsfordelingen på de ulike enhetene, men mener at det ikke er noe i veien for at dette kan ivaretas med organisering i ett program. HF støtter et kvalitetssikringssystem for tredje syklus som følger UiBs normer for dette, og som er tilpasset utfordringer som gjelder forskerutdanningen.

MN

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet støtter anbefalingene i rapporten. Fakultetet mener det er meget positivt at man får en klar delegasjon av ansvar og myndighet fra universitetsstyret til fakultetsnivået. I tillegg foreslår MN-fakultetet at forskriften gir myndighet til å delegere og tydeliggjøre ansvar mellom fakultet og institutt. Fakultetet mener fakultetsvise program vil kunne ivareta tverrfaglighet.

MED

Medisinsk fakultet mener det er viktig at forskerutdanningens kvalitetssikringssystem integreres med det øvrige kvalitetsarbeidet ved institusjonen med tilpasninger som ivaretar forskerutdanningens egenart. Fakultetet mener ansvaret for programevalueringer bør legges til universitetsstyret. Hvis universitet velger å organisere forskerutdanningen i fakultetsprogram mener fakultetet at universitetsstyret bør godkjenne programbeskrivelsene. Det bør ikke gis anledning til å opprette mer enn ett program per fakultet. Fakultetet mener også at det er viktig at den fremtidige organiseringen ikke hindrer tverrfaglighet i forskerutdanningen.

SV

Det samfunnsvitenskapelige fakultet mener det er hensiktsmessig å forankre ledelse, ansvar for kvalitetsutvikling og styring av forskerutdanningen ved fakultetene. Fakultetet er positive til kvalitetssikringselementer som programevaluering og kandidatundersøkelse. Videre mener fakultetet det er viktig at det fortsatt vil være rom for flerfaglighet og prosjekter som ikke nødvendigvis tilhører de fagdisiplinene som fakultetet rommer i et fremtidig ph.d.-program.

PSY

Det psykologiske fakultet støtter forslaget om å organisere fakultetsvise program og mener dette ikke vil innebære store endringer fra hvordan dagens ordning blir praktisert. Videre mener fakultetet at det blir viktig at UiB sentralt holder et oppsyn med utformingen av fakultetsvise programbeskrivelser for å sikre konsistens. Fakultetet støtter også forslagene som omhandler opprettelsen av et kvalitetssikringssystem og de skisserte elementene i dette systemet. I tillegg

kommer fakultetet med forslag om å utvikle objektive kvalitetsindikatorer for forskerutdanningen, alumninettverk og et kurstilbud i generiske ferdigheter.

JUSS

Juridisk fakultet stiller seg positiv til at ansvaret for organiseringen av forskerutdanningen legges på fakultetsnivå noe som vil gi fakultetet større muligheter til å ivareta kvalitetssikringen og utviklingen av programmet. Fakultetet synes det er svært viktig at fleksibiliteten til å utvikle tverrfaglige ph.d.-prosjekter opprettholdes.

KMD

Fakultet for kunst, musikk og design støtter ikke rapportens anbefaling om fakultetsvis organisering fordi forslaget kan få faglige konsekvenser for KMD. KMD ser nødvendigheten av en reorganisering av UiBs forskerutdanning slik at fordeling av myndighet, ansvar og kvalitetssikring blir ivaretatt. I høringen kommer KMD inn på utfordringer knyttet til en ordning hvor KMDs vitenskapelige stipendiater er knyttet til et annet fakultet og behovet for å utrede konsekvensene av dette.

Avdelingsdirektørens kommentarer

Avdelingsdirektøren takker fakultetene for grundige innspill til høringen og prosessen med å utarbeide innspillene. Arbeidsgruppens anbefalinger og høringsinnspillene vil bli behandlet av universitetsledelsen som vil legge frem en sak om disse spørsmålene for universitetsstyret i møtet den 30. november. Fakultetenes høringsinnspill og arbeidsgruppens rapport ligger vedlagt til saken.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.

24.10.2017 / Heidi A. Espedal / Espen Dahle

Vedlegg:

- Arbeidsgruppens rapport
- Fire vedlegg til rapporten
- Høringssvar fra syv fakultet og SVT

Fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved Universitetet i Bergen

1. Innledning

Ved UiB er forskerutdanningen ved de ulike fakultetene og disiplinene organisert i ett felles ph.d.-program med én felles ph.d.-grad. Dette programmet styres av en forskrift, og styret ved UiB har det overordnede ansvaret for ph.d.-utdanningen. Ansvaret for gjennomføringen av ph.d.-utdanningen er delegert til fakultetene. Forskningsadministrativ avdeling har hovedansvar for å koordinere forskerutdanningen ved UiB.

Endringen av nasjonale forskrifter gjør det nødvendig å se på organiseringen av forskerutdanningen på nytt. I disse forskriftene har programbegrepet et innhold som legger føringer på organisering, styring og kvalitetssikring. Ordningen med ett ph.d.-program har enkelte utfordringer med hensyn til styring, ansvar, hjemmelgrunnlag og fastsetting av regler samt kvalitetssikring.

Kvalitetssikringen av Forskerutdanningen ved Universitetet i Bergen ble evaluert av NOKUT i 2013. NOKUT fant at systemet var tilfredsstillende. Selv om UiB har gode innarbeidete ordninger for å dokumentere og rapportere utdanningskvalitet, og selv om ansvaret for forskerutdanningen er nedfelt i ph.d.-forskriften, er ikke dette formalisert gjennom et eget kvalitetssikringssystem.

Universitetsledelsen har derfor opprettet en arbeidsgruppe for å utrede disse forholdene. Arbeidsgruppen ble gitt følgende mandat:

Mandat:

Arbeidsgruppen skal vurdere hensiktsmessigheten av den nåværende organiseringen av forskerutdanningen ved UiB og komme med forslag til en alternativ organisering. Arbeidsgruppen skal også komme med forslag til et helhetlig og hensiktsmessig kvalitetssikringssystem for forskerutdanningen.

Arbeidsgruppen har bestått av følgende medlemmer:

Prodekan Anne Marit Blokhus, MN (leder)
Rådgiver Yngve Brynjulfsen, FA
Seniorrådgiver Espen Dahle, FA
Underdirektør Ingvild Greve, SA
Visedekan Roland Jonsson, MOF
Rådgiver Kristin Kjøde, FA
Prodekan Inger Hilde Nordhus, PSYK
Professor Per Selle, SV

Arbeidsgruppen har hatt fire møter. Størstedelen av arbeidet ble gjort i en to dagers workshop. FA har vært sekretariat og forberedt workshopen.

Ph.d.-utdanningen og Bologna prosessen:

Ph.d.-utdanningen er en del av gradsstrukturen i Bologna prosessen og er omfattet av kvalifikasjonsrammeverkets tredje syklus. Forskerutdanningen er også omfattet av de nasjonale forskriftene som regulerer studier. Som en del av Bologna prosessen ble Salzburgerklæringen presentert i februar 2005¹. Doktorgradsutdanningen ved flere europeiske institusjoner var da kjennetegnet av at det individuelle forskningsarbeidet sto i sentrum uten noe særlig annen institusjonell medvirkning enn veiledning. Med Bologna prosessen ønsket man å tilføre struktur og institusjonsansvar til forskerutdanningen, samtidig som man ville sikre at forskningen til ph.d.-kandidatene utgjorde kjernen i ph.d.-utdanningen. Salzburgerklæringen, hvor UiB var en sentral bidragsyter, fastsetter 10 punkter som en forskerutdanning bør ha som målsetting. Disse prinsippene fastslår blant annet at hoveddelen i doktorgradsutdanning er kunnskapsutvikling gjennom forskning. Utviklingen av doktorgradsutdanningen som tredjesyklusutdanning og prinsippene som ble nedfelt i Salzburgerklæringen ble videre stadfestet på Bologna prosessens ministermøte i Bergen i mai 2005². Som en oppfølging av dette arbeidet utarbeidet European University Association Salzburg II³ erklæringen i 2010 samt Taking Salzburg Forward⁴ i 2016.

2. Programorganisering

Som en konsekvens av Bologna prosessen er høyere utdanning organisert i studieprogram som leder frem til en grad. For 1. syklus/bachelorutdanning er programmet beregnet på å gi en stor mengde studenter den samme faglige strukturen og innholdet. For 2. syklus/masterutdanning legger programmet og det faglige innholdet opp til mer selvstendig arbeid gjennom masteroppgaven. For forskerutdanningen vil det faglige innholdet være bygget opp rundt den enkelte kandidat, og programinnholdet er da de reglene og de prøveformene som styrer forskerutdanningsløpet til kandidaten. Ph.d.-forskriften gir mye av dette innholdet, og det er store fellestrekk for alle ph.d.-kandidater både på UiB og i Norge.

Det primære formålet med en forskerutdanning er å lære å forske gjennom å forske. Strukturene innenfor forskerutdanningen bygger opp under dette formålet blant annet ved at avhandlingsarbeidet utgjør størstedelen av studieløpet. De strukturene ph.d.-forskriften ved UiB gir, åpner opp for en stor grad av fleksibilitet hvor kandidat og veileder kan utforme forskningsprosjektet innenfor eller på tvers av vitenskapsdisipliner. En alt for rigid studieplan for tredje syklus kan derfor hindre at forskningen til ph.d.-kandidatene blir så god som den kunne ha vært.

Forskerutdanningen i Norge er ulikt organisert. Ved UiB er doktorgradsutdanningen organisert i ett overgripende ph.d.-program. Ved NTNU er denne organisert i ca. 50 disiplinbaserte ph.d.-program, mens man ved UiO har valgt å organisere ph.d.-utdanningen i program under hvert fakultet.

¹ http://www.eua.be/Libraries/newsletter/Salzburg_Conclusions.pdf?sfvrsn=0

² http://media.ehea.info/file/2005_Bergen/52/0/2005_Bergen_Communique_english_580520.pdf

³ http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/Salzburg_II_Recommendations.pdf?sfvrsn=2

⁴ http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/Doctoral-Education_Taking-Salzburg-Forward.pdf?sfvrsn=18

Organisasjonsformene prøver å ivareta ulike hensyn. På den ene siden kan man definere programmet ut i fra fagdisiplinen med et gitt faglig innhold, mens på den andre siden er det styring og forvaltning av programmet som er bestemmende for organisasjonsform.

Det er ingen sammenheng mellom programinndelingen og doktorgraden som gis. Kunnskapsdepartementets gradsforskrift hjemler de gradene som universitetene kan gi. I Norge er det kun mulig å gi to typer doktorgrader: ph.d. og dr. philos. Verken på nasjonalt nivå eller ved UiB arbeides det med å vende tilbake til de fagspesifikke doktorgradene som for eksempel dr.scient. eller dr.med. For forskerutdanningen vil man gi ph.d.-graden uavhengig av hvilken måte man definerer og organiserer ph.d.-program.

Programnivået trenger ikke å angi noe fagspesifikt innhold. Ved UiO legger ikke programnivået føringer for hvilke fagdisipliner som kan inngå i hvert program. Dette betyr at en slik programinndeling ikke hindrer tverrfaglighet. Fagdisiplinen til en kandidat bestemmer altså ikke hvilket ph.d.-program kandidaten skal tas opp ved. Hvis universitetet skulle velge å organisere forskerutdanningen i fakultetsvise ph.d.-program vil tverrfaglige forskergrupper på et fakultet kunne knytte til seg ph.d.-kandidater med den faglige bakgrunnen som er relevant for forskningen som gjøres, selv om kandidatens fagdisiplin ikke finnes på det aktuelle fakultetet.

Et ph.d.-program trenger altså ikke å angi den faglige rammen for forskerutdanningen. Formålet med ph.d.-programmet er å gi en ramme for ledelse og kvalitetsutvikling av forskerutdanningen. Kvalitetsutvikling av studier er et sentralt element i to nasjonale forskrifter for høyere utdanning.

3. Endringer i nasjonale forskrifter

De nasjonale reglene for studiefeltet har nylig blitt revidert og to av de nasjonale forskriftene har fått vesentlige endringer: Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (studiekvalitetsforskriften)⁵ og Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften)⁶. Formålet med endringene er å legge til rette for kvalitetsutvikling i høyere utdanning.

I disse forskriftene er forskerutdanningen regulert som et studie. Forskriftene gir blant annet regler for akkreditering av doktorgradsstudier, og krav om hvor mange doktorgradsstudier en institusjon må ha for å bli akkreditert som universitet. Årsaken til at doktorgradstudiene er blitt nærmere regulert er at departementet ikke ønsker en utvikling der UH-institusjoner oppretter små ph.d.-utdanninger innenfor smale nisjer av fagtilbudet sitt. Kravene til antall doktorgradsstudier/program har også blitt skjerpet, og en institusjon må nå ha fire doktorgradsstudier for å få universitetsakkreditering. Det at UiB har ett doktorgradsstudie kan synes å stride mot dette punktet i Studiekvalitetsforskriften. Merknadene til forskriften åpner derimot for at UH-institusjoner har en viss frihet til selv å definere hvordan man vil organisere forskerutdanningen: «Doktorgradsstudiene

⁵ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2010-02-01-96>

⁶ <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-02-07-137>

er ulikt organisert ved institusjonene. Noen er brede og omfatter hele institusjonens virksomhet, mens andre er smale og dekker kun en mindre del av virksomheten⁷»

Et sentralt punkt i de nasjonale forskriftene er kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av studier.

Studietilsynsforskriften § 2-3. Krav til fagmiljø:

(3) Studietilbudet skal ha en tydelig faglig ledelse med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling av studiet.

Studieprogram skal altså ha en definert ledelse, og denne har ansvar for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. I de nasjonale forskriftene har UH-institusjonene selv fått et ansvar i å evaluere studiene sine.

4. Den nåværende organiseringen av forskerutdanningen ved UiB: utfordringer med ett ph.d.-program

Det er spesielt på to vesentlige områder forskerutdanningen ved UiB ikke er i tråd med de nasjonale forskriftene. Forskerutdanningen ved UiB er unntatt kvalitetssikringssystemet til institusjonen og ph.d.-programmet har en formalisert, men ikke operativ ledelse.

Siden UiB har ett ph.d.-program for hele institusjonen er det rektor og universitetsstyret som innehar den formaliserte ledelsen av programmet. Avstanden fra dette nivået til miljøene hvor forskerutdanningen finner sted er stor, og det kan vanskelig hevdes at UiB sitt ledelsesnivå kan ivareta kravet om tydelig faglig ledelse med definert ansvar for kvalitetssikring og utvikling av studiet. På sentralt nivå har man i tillegg Forskningsutvalget. Dette er et rådgivende organ for universitetsstyret i forskerutdanningsaker, men dette utvalget har ikke vedtaksmyndighet.

Selv om UiB ikke har en formalisert struktur for ledelse og kvalitetsutvikling på fakultetsnivået finnes det i realiteten slike strukturer og prosesser ved alle fakultetene. Fakultetene har gjerne et organ hvor forskerutdanningsaker blir behandlet og en vise- eller prodekan som har et særlig ansvar for forskerutdanningen (se vedlegg 1). En av hovedutfordringene i organiseringen av forskerutdanningen ved UiB er at fakultetsnivået ikke har fått tildelt et klart mandat med ledelsesansvar eller ansvarsområder med hensyn til regelutvikling og kvalitetsutvikling av forskerutdanningen.

Forskriften for ph.d.-graden fastslår at styret ved UiB er ansvarlig for doktorgradsutdanningen. § 3 i forskriften lyder:

§ 3 Ansvar for ph.d.-utdanningen

Styret ved Universitetet i Bergen har det overordnede ansvaret for ph.d.-utdanningen ved institusjonen. Ansvaret for gjennomføringen av ph.d.-utdanningen er delegert til fakultetene

⁷ Det kongelige kunnskapsdepartement *Rundskriv nr F-03-16* 24.06.2016: Merknad til §3-9 Revidering av akkrediterte studietilbud, tredje ledd.

https://www.regjeringen.no/contentassets/ca1552786d754f5b92f06e2f1190ce48/rundskriv-f03_16-studiekvalitetsforskriften-med-vedlegg.pdf

innenfor deres respektive fagområder. Ansvaret for koordinering av tverrfaglig og tverrfakultær ph.d.-utdanning skal ivaretas av et vertsfakultet.

Selv om forskriften flere steder tildeler fakultetene oppgaver i forhold til gjennomføringen av doktorgradsutdanningen gir ikke forskriften fakultetene en klar hjemmel til å fastsette egne regler. Eksempelvis står det i forskriftens § 5.1 Vilkår for opptak: «...Fakultetet kan i utfyllende regler stille ytterligere krav til kvalifikasjoner etter kriterier som er åpent tilgjengelige og i tråd med institusjonens rekrutteringspolitikk og faglige profil...» Selv om man her skulle anta at fakultetet selv skulle kunne vedta slike regler er det formalrettslig slik at styret ved UiB måtte vedta slike fakultetsregler gitt utformingen på §3.

All den tid forskriften og §3 er gitt en slik utforming kan man stille spørsmål om det var en forglemmelse å ikke gi fakultetene hjemmel til å gi egne regler. Dette er derimot ikke tilfelle. I saksforelegget for forskriftsrevisjonen i 2013 står det følgende i universitetsdirektørens kommentarer:

Som påpekt foran er det ikke lagt opp til å gi en generell hjemmel for å gi utfyllende regler til forskriften for hvert fakultet. Det er vektlagt å få en best mulig balanse mellom likebehandling og forutsigbarhet ved praktiseringen av forskriftens regler og hensynet til ulike ønsker ved fakultetene. Forskriften gir rom for skjønnsmessige vurderinger i enkelte bestemmelser, men ikke slik at det gis en generell hjemmel for å gi utfyllende regler. Universitetet skal ha en felles forskrift for ph.d.-graden.

Forskriften ble vedtatt med disse kommentarene. I dag er praksisen ved UiB at fakultetene selv gir utfyllende regler på enkelte områder. Det er derfor nødvendig å se på fakultetenes mandat i forhold til forskriften på nytt.

5. Kvalitetssikringssystem

Kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av studier er et sentralt element i nasjonale regler på området. Kvalitetssikring er hjemlet og regulert i Universitets- og høyskoleloven, Studiekvalitetsforskriften samt Tilsynsforskriften. I Studiekvalitetsforskriften heter det blant annet:

§ 2-1. Krav til systematisk kvalitetsarbeid

- (1) Universiteter og høyskoler skal ivareta ansvaret for kvaliteten i utdanningen gjennom systematisk kvalitetsarbeid som sikrer og bidrar til å utvikle kvaliteten i studietilbudene. Videre skal institusjonene legge til rette for løpende utvikling av utdanningskvaliteten, kunne avdekke sviktende kvalitet i studietilbudene og sikre tilfredsstillende dokumentasjon av kvalitetsarbeidet. Institusjonene skal kvalitetssikre alle forhold som har betydning for studiekvaliteten, fra informasjon overfor mulige søkere til avsluttet utdanning.
- (2) Institusjonene skal gjennomføre periodiske evalueringer av studietilbudene sine. Representanter fra arbeids- eller samfunnsliv, studenter og eksterne sakkyndige, som er relevante for studietilbudet, skal bidra i evalueringene. Evalueringsresultatene skal være offentlige.

Ved forskerutdanningen ved UiB er det kun en forholdsvis liten del av studiet, kvalitetssikring av emnene i opplæringsdelen, som er omfattet av universitetets kvalitetssikringssystem. Som vist i studiekvalitetsforskriftens §2-1 ovenfor er ikke dette tilstrekkelig. Universitetet må derfor utvikle og vedta et kvalitetssikringssystem også for forskerutdanningen. Det som særpreger forskerutdanningen i forhold til spesielt første, men også andre syklusstudier, er avhandlingsarbeidet. Dette betyr at kvalitetssikringen av forskerutdanningen må være mer tilpasset dette arbeidet enn hva som er tilfelle for de to andre nivåene der emneevaluering er mer sentralt.

Et kvalitetssikringssystem må blant annet inneholde følgende elementer:

1. Systembeskrivelse og definert ledelsesansvar
2. Metodikk og mekanismer for å hente inn informasjon om kvaliteten i programmet
3. Analyse og rapportering av resultater til ledelsen
4. Ledelsen bestemmer kvalitetsforbedrende tiltak
5. Implementering

Som tabellen nedenfor viser har forskerutdanningen ved UiB flere elementer innenfor punkt 2 og 3, mens det er mangler innenfor punkt 1, 4 og 5. Innenfor punkt 2 og 3 mangler en periodisk programevaluering av forskerutdanningen (ref Studiekvalitetsforskriften §2-3 (3)).

Kvalitetssikring av forskerutdanningen: elementer per i dag
<p>Årsrapport: Den årlige resultatinnrapporteringen fra forskerutdanningen er lagt til årsrapporten som blir forelagt styret. Her rapporteres blant annet data om disputaser, kandidater og gjennomstrømning samt beretning om gjennomførte tiltak og planer for forskerutdanningen.</p>
<p>Forskerutdanningsmeldingen: Organisasjonen rapporterer til styret årlig gjennom forskerutdanningsmeldingen. Som en del av grunnlagsmaterialet for denne rapporten, utarbeider fakultetene egne forskerutdanningsmeldinger etter mal og bestilling gitt av universitetsdirektøren.</p>
<p>Framdriftsrapport: I løpet av avtaleperioden skal ph.d.-kandidaten og hovedveileder, hvert år levere separate skriftlige rapporter om framdriften av ph.d.-utdanningen. Rapportene skal sendes til og godkjennes av fakultetet eller av andre enheter som fakultetet har delegert dette til. I framdriftsrapporten for kandidatene er det også survey-spørsmål om programtilfredshet. Disse dataene kan aggregeres og behandles på fakultet og universitetsnivå.</p>
<p>Midtveisevaluering: Hver ph.d.-kandidat skal gjennomgå en midtveisevaluering. Fakultetet bestemmer tidspunkt og form og kan gi alminnelige retningslinjer. Som hovedregel skal midtveisevalueringen inkludere faglige innspill fra forskere innenfor ph.d.-kandidatens eget fagfelt og/eller tilgrensende fagfelt. Midtveisevalueringen har som hovedformål å hjelpe ph.d.-kandidaten, ved å identifisere forhold som medfører risiko for at prosjektet stanser opp eller blir forsinket, samt å gi innspill som kan øke kvaliteten i arbeidet. Fakultet, institutt, veileder(e) og ph.d.-kandidat plikter å aktivt følge opp.</p>
<p>Emneevalueringer og kvalitetssikring av opplæringsdelen: Fakultetene skal kvalitetssikre emnene i ph.d.-utdanningens opplæringsdel i tråd med retningslinjene for kvalitetssikring av emner på bachelor- og masternivå.</p>

Vedlegg 2 og 3 er et forslag til et helhetlig kvalitetssikringssystem til forskerutdanningen ved UiB. Systemet inneholder et utkast til systembeskrivelse som tar for seg struktur, myndighetsoversikt og kvalitetssikringsoppgaver. Dette bygger i stor grad på eksisterende strukturer på universitetet, og vil formalisere disse strukturene og aktørenes ansvar for kvalitetssikring og utvikling. Kvalitetssikringssystemet inneholder også et forslag til kvalitetssikringselementer. Dette bygger i stor grad på eksisterende elementer men er supplert på enkelte områder for å møte kravene i Studiekvalitetsforskriften.

6. NOKUT-tilsyn

Studieledelse og kvalitetsutvikling er to områder som departementet og NOKUT prioriterer høyt, og er områder som har blitt vektlagt ved NOKUT-tilsyn av institusjonene.

Det var også det reelle kvalitetsarbeidet rundt forskerutdanningen NOKUT valgte å vektlegge da de gjennomførte sitt tilsyn av kvalitetssikringssystemet på UiB i 2013. Komiteen konkluderte med at det jobbes godt med kvalitetssikring og kvalitetsutvikling av forskerutdanningen ved UiB, men komiteen anbefalte likevel at også forskerutdanningen bør omfattes av kvalitetssikringssystemet:

Universitetet bør se på om ikke kvalitetssikringssystemet også formelt bør omfatte ph.d.-utdanningen (tredje syklus). Når bl.a. emneevaluering og forskerutdanningsmelding allerede ligger inne som krav, fortøner det seg nærliggende å integrere forskerutdanningen i et samlet kvalitetssikringssystem⁸.

NOKUT-rapporten anbefalte også universitetet å vurdere de formelle strukturene rundt forskerutdanningen:

Komiteen anbefaler universitetet å vurdere en mer ensartet praksis mellom fakultetene med hensyn til organisering, roller, navn på organer og oppgavefordeling på forskerutdanningen.

I sitt tilsyn av forskerutdanningen ved Universitetet i Oslo i 2013, som omfattes av institusjonens kvalitetssikringssystem, var tilsynet med de formelle strukturene langt mer fremtredende enn ved NOKUT sitt tilsyn av UiB:

I kvalitetssystemet finnes et avklart oppfølgingsansvar. Det stilles krav til fakultetene om at det skal foreligge et opplegg for rapportering om veilederfunksjonen, og det foreligger rutiner for rapportering om ph.d.-kandidatenes fremdrift. Men det uttrykkes generelt lite om systematisk innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i ph.d.-programmene, opplegg og ansvar for analyse av informasjon og vurdering av tiltak. Komiteens hovedinntrykk av systemet er at det er en håndbok for drift og forvaltning av universitetets ph.d.-programmer. Forbindelsen til UiOs forskrift for ph.d.-program er tydelig, men komiteen

8

http://www.nokut.no/Documents/NOKUT/Artikkelbibliotek/Kunnskapsbasen/Rapporter/Kvalitetssikringsrapporter/2014/UiB_system_kvalitetssikring_2014.pdf

anbefaler en grundig gjennomarbeiding for å gjøre kvalitetssystemet mer transparent og brukervennlig.⁹

Selv om forskerutdanningen ved UiB ikke har en formalisert operativ ledelse eller er omfattet av kvalitetssikringssystemet til institusjonen, betyr ikke dette at disse funksjonene ikke har blitt utført. Det er like fullt nødvendig at de organene som arbeider med forskerutdanningen og den kvalitetssikringen som utøves formaliseres og videreutvikles slik at det ikke kan herske noen tvil om at forskerutdanningen ved UiB drives i tråd med det nasjonale regelverket.

7. Ulike alternativer for strukturering av forskerutdanningen ved UiB

En fremtidig modell for organisering av forskerutdanningen på UiB må ivareta hensynet om tydelig ledelse med ansvar for kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. NTNU, UiO og UiB har valgt ulike løsninger for hvordan forskerutdanningen er organisert og disse modellene har sine styrker og svakheter.

NTNU har i dag om lag 50 ph.d.-program av ulik størrelse. Disse ph.d.-programmene er gjerne organisert rundt fagdisiplinene eller forskningstematikk. Noen av disse ph.d.-programmene er ganske små og ved NTNU foregår det nå en prosess som skal vurdere om ph.d.-programmene skal bli større. Foranledningen til dette er kravene i den nye studiekvalitetsforskriften som sier at et ph.d.-studie skal ha minst 15 stipendiater. Fordelen med svært fagnære ph.d.-program kan være et sterkt faglig eierskap og ledelse av programmet, og det muliggjør også en mer spesifikk læringsutbyttebeskrivelse. Samtidig kan en svært fagnær modell gjøre at krav til opplæringsdel og avhandling blir så spesifikke at tverrfaglige kandidater møter hindringer i sine doktorgradsløp. Med en slik organisering vil den faglige ledelsen av programmet være på instituttnivå mens forvaltningen av ph.d.-programmet vil være på fakultetsnivå. Dette kan innebære en mer ressurskrevende drift av forskerutdanningen. Det kan også innebære at programledelsen og kvalitetssikringen kommer for tett på doktorgradskandidatene og veilederne.

Ved UiO er forskerutdanningen organisert i fakultetsvise ph.d.-program. Med en slik organisering vil doktorgradsprogrammene ha en slik størrelse og faglig bredde at kravene i studiekvalitetsforskriften lett vil kunne innfris. Den faglige bredden innenfor et fakultet tilsier at læringsutbyttebeskrivelsen i et fakultets-ph.d.-program vil være mer generisk. Samtidig vil ikke omfanget av fagdisipliner være så stort at det vanskeliggjør faglig ledelse av programmet samtidig som det sikrer en viss avstand fra doktorgradskandidat og veileder. Den faglige bredden innenfor et fakultet betyr også at krav til opplæringsdel og avhandling ikke nødvendigvis vil være så fagspesifikke at det hindrer tverrfaglige prosjekter.

Som vist ovenfor må UiB gjøre noen justeringer for å være organisert i tråd med de nasjonale forskriftene. På tross av dette er det ingenting formelt i veien for å beholde modellen med et overgripende ph.d.-program. Spørsmålet er om dette er hensiktsmessig. Et overgripende ph.d.-program vil naturlig nok oppfylle kriteriene om størrelse på fagmiljø og antall stipendiater. Læringsutbyttebeskrivelsen vil måtte være overgripende og generisk slik som i dag. Utfordringen i en

⁹

http://www.nokut.no/Documents/NOKUT/Artikkelbibliotek/Kunnskapsbasen/Rapporter/Kvalitetssikringsrapporter/2014/UiO_system_kvalitetssikring_2014.pdf

slik modell er å få etablert en tydelig faglig ledelse når programmet er av en slik størrelse, samt hvordan den sentrale ledelsen skal samhandle med fakultets- og instituttnivået. I en slik modell kan det oppstå spenninger mellom det sentrale nivået og fakultetsnivået med hensyn til arbeidsdeling, myndighet og ansvar.

8. Ny organisering av forskerutdanningen ved UiB: vurderinger

I valg av organisasjonsform for forskerutdanning er det flere hensyn som må balanseres. Organisasjonsformen må være innenfor de reglene som gjelder på feltet, den må være hensiktsmessig i forhold til de funksjonene som skal utføres og den bør ikke bryte for radikalt med eksisterende drift av forskerutdanningen. Universitetet må altså avgjøre hvilket organisasjonsnivå ph.d.-programmet bør legges på og hva som bør være avgjørende for dette valget.

En disiplinbasert organisering av ph.d.-program vil være utfordrende for mange fagmiljø på UiB på grunn av at disse vil være for små i forhold til kravet i Studiekvalitetsforskriften §3-3 om 15 stipendiater. For de fagdisiplinene som ikke oppfyller dette kravet vil man måtte lage ph.d.-program med andre fagdisipliner, og man vil dermed ikke ha noe klart organisasjonsprinsipp som grunnlag for opprettingen av ph.d.-program. Dette kan bli utfordrende når man skal lage regler spesifikt for et ph.d.-program som rommer få fagdisipliner. Regler for en liten gruppe ph.d.-kandidater fra definerte fagmiljø kan bli mer spesifikke og dermed vanskeligere å bli enige om, ved for eksempel to fagmiljø, enn mer generelle regler som skal gjelde flere fagmiljø.

UiB har formelt sett ett overgripende ph.d.-program for all forskerutdanning. Realiteten er derimot at mye av det ansvaret som ligger i ledelsen av programnivået samt drift og forvaltning i dag finner sted på fakultetsnivået. Hvis UiB vil fortsette med ett ph.d.-program betyr dette at man må gjennomføre noen vesentlige endringer i hvordan ph.d.-programmet styres for å møte kravet om tydelig ledelse av programmet. Sentralnivået på UiB må med en slik løsning mer inn i den operative ledelsen og driften av programmet. Disse endringene kan bryte med det som i dag er praksisen på UiB ved at gjennomføringen ligger på fakultetet.

Den løsningen som ligger nærmest praksis ved UiB, og som også er den løsningen som arbeidsgruppen anbefaler, er ordningen med fakultets-ph.d.-program som Universitetet i Oslo har. Denne ordningen vil derfor bli gjennomgått i større detalj. En utfordring med dagens ph.d.-forskrift ved UiB er at den ikke klart hjemler fakultetenes myndighet til å fastsette egne regler. Siden forskerutdanningen ved UiB er unntatt institusjonens kvalitetssikringssystem har heller ikke programledelsen noen forankring utover det overordnede ansvaret til universitetsstyret. Ph.d.-forskriften til UiO har en klar delegasjon av ansvar og myndighet fra universitetsstyret til fakultetsnivået:

§ 3 Ansvaret for doktorgradsutdanningen¹⁰

Universitetsstyret har det overordnede ansvaret for ph.d.-utdanningen ved Universitetet i Oslo. Universitetsstyret selv oppretter og nedlegger program for ph.d.-utdanningen ved det enkelte fakultet.

¹⁰ <http://www.uio.no/om/regelverk/forskning/forskerutdanning/phdforskr.html>

Rektor kan fastsette regler om utforming av programbeskrivelser. Fakultetet selv fastsetter og endrer programbeskrivelsen for det enkelte ph.d.-programmet. Med fakultetet selv menes organer på fakultetsnivå.

Fakultetet selv kan vedta utfyllende regler til denne forskriften, særlig om tema knyttet til opptakskrav, opptaksvedtak og opptaksperiode.

Fakultetet selv fatter vedtak om opptak til ph.d.-program, om innlevert avhandling er verdig til å forsvares for ph.d.-graden og om doktorgradsprøven kan godkjennes.

Ph.d.-kandidater ved tverrfakultære utdanningstilbud skal knyttes til et ph.d.-program ved ett av universitetets fakulteter.

Ved UiO blir de fakultetsspesifikke reglene samt læringsutbyttebeskrivelse gitt av programbeskrivelsen. Ansvar for ledelsen av programmet og kvalitetssikringen av dette gis av institusjonens kvalitetssikringssystem sammen med fakultetenes rutinebeskrivelser. Arbeidsgruppen mener modellen med fakultetsvise ph.d.-program vil løse noen av de utfordringene som er skissert tidligere i rapporten.

9. Arbeidsgruppens anbefalinger

Arbeidsgruppen anbefaler at UiB innfører fakultetsvise ph.d.-program og fastsetter et kvalitetssikringssystem for ph.d.-utdanningen ved UiB. Arbeidsgruppen anbefaler at kvalitetssikringssystemet forvaltes av forskningsadministrativ avdeling.

Siden UiB i dag har et fakultetsnivå med organer og verv som utøver ledelse og kvalitetssikring av forskerutdanningen vil innføringen av fakultetsspesifikke ph.d.-program i realiteten innebære få endringer i hvordan forskerutdanningen på UiB drives. Like fullt må regelverket for forskerutdanningen revideres og suppleres. Arbeidsgruppen anbefaler følgende tiltak for å innføre fakultetsvise ph.d.-program og kvalitetssikringssystem:

Revidering av UiBs ph.d.-forskrift:

UiBs ph.d.-forskrift må endres, da spesielt §3 *Ansvar for ph.d.-utdanningen*.

Fastsette kvalitetssikringssystem:

UiB må opprette et kvalitetssikringssystem for forskerutdanningen. Mye av innholdet i dette systemet er en videreføring av eksisterende ordninger. Forslag til kvalitetssikringssystem er beskrevet i vedlegg 2 og 3. Arbeidsgruppen foreslår noen nye kvalitetssikringselementer og en videreutvikling av styringsstrukturene rundt forskerutdanningen. Nye elementer er i første rekke innføringen av programevaluering for ph.d. og alumniundersøkelse.

Arbeidsgruppen anbefaler også nye styringsstrukturer for ph.d.-utdanningen. Hvert ph.d.-program bør få oppnevnt et styre og en programleder for å kunne ivareta kravet om en tydelig ledelse av programmet. Dette kan være en videreføring av allerede eksisterende råd og utvalg som i dag arbeider med forskerutdanningsspørsmål på fakultetsnivå, men med nytt og tydeligere mandat. Det vervet i dekanatet som har et spesielt ansvar for forskerutdanningen bør få tildelt rollen som leder av ph.d.-programmet ved fakultetet. Videre bør lederne for fakultetsprogrammene møtes i et forum eller utvalg på sentralt nivå. Med dagens ordning behandles forskerutdanningssaker i Forskningsutvalget av fakultetenes prodekaner. Det er ikke sikkert at fakultetene vil oppnevne prodekanen som programleder for fakultetets ph.d.-program, og det kan derfor være nødvendig med

et sentralt utvalg for å ivareta denne funksjonen. Kvalitetssikringssystemet bør også inneholde mekanismer for tilbakemelding fra universitetsledelse til fakultet og tilbakemeldinger fra fakultet til grunnenhet. Arbeidsgruppen foreslår derfor at det opprettes dialogmøter mellom disse nivåene som finner sted i etterkant av rapporteringen som foregår gjennom forskerutdanningsmeldingen.

Fastsette Ph.d.-programbeskrivelse:

Fakultetene lager programbeskrivelser etter mal gitt av universitetsstyret. Programbeskrivelsen skal inneholde programmets læringsutbytte og kan inneholde fakultetsspesifikke regler og retningslinjer om opptak, struktur og innhold i program deriblant opplæringsdel, veiledning, midtveisevaluering, fremdriftsrapportering, avhandling og bedømmelse. Vedlegg 4 er et utkast til mal for fakultetenes programbeskrivelser.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Kart over organ og verv som koordinerer forskerutdanningen på fakultetene

Vedlegg 2: Forslag til elementer i kvalitetssikringssystemet for ph.d.-utdanningen ved UiB

Vedlegg 3: Forslag til Struktur, myndighet og kvalitetssikringsoppgaver for ph.d.-utdanningen

Vedlegg 4: Utkast til mal for fakultetenes programbeskrivelser

Kart over organ og verv som koordinerer forskerutdanningen på fakultetene

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet	Det medisinsk-odontologiske fakultet	Det humanistiske fakultet	Det juridiske fakultet	Det psykologiske fakultet	Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Forskerutdanningsutvalget	Programutvalg for forskerutdanning	Forsknings- og forskerutdanningsutvalget	Forskningsutvalget	Forsknings- og forskerutdanningsutvalget	Forskerutdanningsforum
Ledes av prodekan (én av tre, med spesielt ansvar for forskerutdanning)	Ledes av visedekan for forskerutdanning	Ledes av prodekan	Ledes av prodekan	Ledes av prodekan	Ledes av prodekan

Forslag til elementer i kvalitetssikringssystemet for ph.d.-utdanningen ved UiB

Tabellene under er forslag til hvilken myndighet og oppgaver de ulike organer og rollene skal ha i kvalitetssikringen av ph.d.-utdanningen

- Noen av organene og rollene er nye, men basert på allerede etablerte strukturer ved UiB
- Innretningen på de nye kvalitetssikringselementer bør evalueres etter gjennomføring. Dette gjelder programevaluering, alumni-, frafalls- og forsinkelsesundersøkelse
-

SENTRALT NIVÅ

Element	Formål og frekvens	Ansvar for å vedta oppfølging	Eventuell tilrettelegging/oppfølging
Forskerutdanningsmelding: Viser nøkkeltall og gir statusoppdatering fra det foregående år	Den sentrale forskerutdanningsmeldingen gir en oversikt og utgjør et grunnlag for å vurdere om det skal innføres tiltak overfor enkelte fakultet eller for UiB sin forskerutdanning som helhet. Bygger på fakultetenes meldinger. Årlig	Universitetsstyret	Tilstanden på fakultetet følges opp med dialogmøter mellom universitetsledelsen og fakultetet
Alumniundersøkelse: innhente informasjon fra ph.d.-alumni om karrieren etter oppnådd grad	Gi innspill til hva som kan forbedres i ph.d.-programmet med tanke på kandidatenes karriere etter oppnådd grad. Hvert tredje år.	Universitetsstyret	FA ¹ innhenter informasjon og foretar analyse med tanke på eventuelle tiltak

¹ Forskningsadministrativ avdeling

PROGRAMNIVÅ (FAKULTETSVIS)

Element	Formål og frekvens	Ansvar for å vedta oppfølging	Eventuell tilrettelegging/oppfølging
Emneevaluering: Viser kandidatenes evaluering av enkeltemner som tilbys av programmet	Vurdere kvaliteten på emnet og behovet for endringer i eller nedleggelse av emnet. Hvert tredje år.	Programstyret	Institutt/fakultetsadm. foretar emneevaluering
Evaluering av rammene for opplæringsdelen og emneporteføljen	Vurdere rammene for opplæringsdelen og omfanget av emneporteføljen og behovet for å endre rammene, opprette eller nedlegge emner. Årlig	Programstyret	
Forskerutdanningsmelding: Viser nøkkeltall og gir statusoppdatering fra det foregående år	Forskerutdanningsmelding gir en oversikt og utgjør et grunnlag for å vurdere om det skal innføres tiltak i ph.d.-programmet. Årlig	Programstyret Instituttet (for instituttmeldingen)	Tilstanden ved grunnenhet følges opp med dialogmøter mellom fakultetet og grunnenhet
Fremdriftsrapportering: Årlig rapport fra kandidat og veileder. Samles i en database og blir gjort tilgjengelig for ledelse ved fakultet og institutt	Gir oversikt over fremdriften i det individuelle ph.d.-løp, og skal avdekke eventuelle forsinkelser i forhold til planlagt fremdrift. Tiltak må iverksettes ved problemer i ph.d.-løpet. Årlig	Det organ som fakultetet vedtar	FA tilrettelegger undersøkelsen
Midtveisevaluering: Oppsummering av fremdrift halvveis i ph.d.-løpet. Inkluderer også fagpersoner som ikke er veiledere	Gir en oversikt over fremdriften i det individuelle ph.d.-løp, og skal avdekke eventuelle forsinkelser i forhold til planlagt fremdrift. Gi innspill som kan heve kvaliteten på arbeidet. Tiltak må iverksettes ved problemer i ph.d.-løpet. Fortløpende	Det organ som fakultetet vedtar	
Kandidatundersøkelse:	Gir kandidatenes vurderinger av ph.d.-	Programstyret	FA tilrettelegger undersøkelsen.

spørreundersøkelse like etter fullført grad	programmet og dens ulike elementer. Dette er innspill som kan heve kvaliteten på programmet. Tre ganger i året		Fakultetsadm. analyserer undersøkelsen med tanke på eventuelle tiltak
Forsinkelses- og frafallsundersøkelse: innhente informasjon fra de som er forsinket eller skrevet ut av løpet	Gir en oversikt over elementer i forskerutdanningen som oftest fører til forsinkelser eller frafall. Vurdere tiltak overfor disse utfordringene. Hvert tredje år	Programstyret	FA tilrettelegger undersøkelsen. Fakultetsadm. analyserer fremdriftsrapportene med tanke på eventuelle tiltak
Programevaluering: en eksternt komité skal se på helheten i ph.d.-programmet: informasjon til potensielle søkere, opptak, tiltak underveis og kvaliteten på den fullførte forskningen	Få et eksternt og overordnet blikk på ph.d.-programmet. Evalueringen skal gi råd om forbedringspotensial, med tanke på gjennomstrømming og kvalitet. Hvert sjette år.	Programstyret Fakultetsstyret Universitetsstyret	Fakultetsadm. tilrettelegger programevalueringen

FORSLAG TIL STRUKTUR, MYNDIGHET OG KVALITETSSIKRINGSOPPGAVER FOR PH.D.-UTDANNINGEN

Tabellene under er forslag til hvilken myndighet og oppgaver de ulike organer og rollene skal ha for ph.d.-utdanningen ved UiB

- Tabellene må behandles kolonnevis, dvs. det er ingen horisontal sammenheng mellom cellene
- Noen av organene og rollene er nye, men basert på allerede etablerte strukturer ved UiB
- Innretningen på de nye kvalitetssikringselementer bør evalueres etter gjennomføring. Dette gjelder spesielt programevaluering, alumni-, frafalls- og forsinkelsesundersøkelse

SENTRALT NIVÅ

Universitetsstyret / rektor <i>Har det overordnede ansvaret for ph.d.-utdanningen ved UiB</i>		
Vedta regler	Fatte vedtak i enkeltsaker	Kvalitetssikring
Vedtaksmyndighet for ph.d.-forskrift	Opprette og nedlegge program	På bakgrunn av forskerutdanningsmeldingen, vurdere om det skal innføres tiltak overfor enkelte fakultet eller for UiB sin forskerutdanning som helhet
Fastsette regler for utforming av programbeskrivelser	Foreta kreering til ph.d.-graden av den enkelte kandidat	På bakgrunn av alumniundersøkelsen, gi innspill til hva som kan forbedres i ph.d.-programmet med tanke på kandidatenes karriere
Fastsette regler for utforming av vitnemål		

Det sentrale forskerutdanningsutvalg

Et rådgivende organ for Universitetsstyret og koordinerende organ for fakultetene i saker som gjelder forskerutdanning

Forberedende behandling av saker som skal vedtas av Universitetsstyret

Gi råd om endringer i ph.d.-forskriften

Gi råd om regler for utforming av programbeskrivelser

Gi råd om oppretting og nedlegging av ph.d.-program

Diskutere forskerutdanningsmelding, og gi råd om eventuelle kvalitetssikringstiltak

Diskutere alumniundersøkelse, og gi råd om eventuelle kvalitetssikringstiltak

Koordinere tiltak mellom fakultetene

Diskutere implementering av Handlingsplan for forskerutdanning

Diskutere kandidat-, frafalls- og forsinkelsesundersøkelsen, og gi råd om eventuelle kvalitetssikringstiltak til fakultetene

Diskutere andre aktuelle saker

FAKULTET

Styret for ph.d.-programmet ved Det xxxx fakultet (programstyret), med en utnevnt leder

Vedta regler

Kriterier og dokumentasjon ved opptak

Kriterier ved forlengelse av opptaksperioden etter at finansiering har utløpt

Midtveisevalueringen

Formalkrav til avhandlingen

Rammer og kriterier for opplæringsdelen

Kvalitetssikring

På bakgrunn av emneevaluering, vurdere kvaliteten på emnet og behovet for endringer i eller nedleggelse av emnet

På bakgrunn av evaluering av rammene for opplæringsdelen og emneporteføljen, vurdere behovet for å endre rammene, opprette eller nedlegge emner

På bakgrunn av forskerutdanningsmeldingen, vurdere tiltak overfor eventuelle utfordringer som kommer frem

På bakgrunn av kandidat-, forsinkelses- og frafallsundersøkelsen, vurdere strukturelle tiltak overfor utfordringer som kommer frem

På bakgrunn av programevalueringen, vurdere tiltak overfor eventuelle utfordringer som kommer frem

Fakultetsledelse: leder for programstyret og/eller dekan

Fatte vedtak i enkeltsaker

Opprette og nedlegge emner

Opptak til ph.d.-programmet

Innpassing av kurs

Godkjenning av opplæringsdelen

Avslutning av veiledning og oppnevning av nye veileder

Forlengelse av studieretten

Godkjenning av kandidatens søknad om å få bedømt avhandlingen

Oppnevne bedømmingskomité

Godkjenne komiteens innstilling

Godkjenne prøveforelesning og disputas

Tvungen avslutning

INSTITUTT ELLER DET ORGAN SOM FAKULTETET VEDTAR

Ledelse for grunnenhet eller organ

Kvalitetssikring

På bakgrunn av forskerutdanningsmeldingen, vurdere tiltak overfor eventuelle utfordringer som kommer frem

På bakgrunn av fremdriftsrapporteringen, vurdere tiltak overfor eventuelle utfordringer som kommer frem

På bakgrunn av midtveisevaluering, vurdere tiltak overfor eventuelle utfordringer som kommer frem

Utkast til mal for fakultetenes programbeskrivelser

Det bør utarbeides programbeskrivelser som er relativt kortfattet i formen. Fakultetenes programbeskrivelser tar utgangspunkt i den sentrale ph.d.-forskriften. Programbeskrivelsene *kan* eller *bør* være mer spesifikke i det følgende:

Programmets navn, mål, omfang og kvalifikasjon

Overordnet

- Et par/tre setninger om hva som er særskilt ved dette fakultetets program (bør)
- Programmets navn (bør)
- Programmets kvalifikasjon: ph.d. (bør)

Læringsutbyttebeskrivelse

- Læringsutbyttebeskrivelse i henhold til nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk (bør)

Opptak

Vilkår for opptak

- På hvilke grunnlag vil søkerne bli vurdert (bør)
- Hvilke dokumenter som skal legges ved søknaden (bør)
- Krav til hva prosjektbeskrivelsen skal inneholde (bør)
- Språkkrav (kan)

Opptaksperiode

- Maksimal lengde på planlagt studieløp, med finansiering (bør)
- Maksimal lengde i programmet, inkludert perioder uten finansiering (bør)
- Vilkår for forlengelse etter finansierings slutt (bør)

Struktur og innhold i programmet

Veiledning

- Veileders rolle i søknadsprosessen (kan)
- Veileders plikter (bør)
- Kandidatens plikter i veilederforholdet (bør)
- Antall timer som beregnes til veiledning (kan)

- Understreke at følgende må gjøres tydelig ved oppstart: (kan)
 - Fordeling mellom hoved- og biveileder(e)
 - Eventuell økonomisk kompensasjon til eksterne

Midtveisevaluering

- Spesifikk beskrivelse av hva midtveisevalueringen skal inneholde (bør)

Fremdriftsrapportering

- Rutiner for hvordan fremdriftsrapportene skal følges opp (kan)

Opplæringsdelen

- Slå fast de viktigste elementene i programmets opplæringsdel (bør)
 - Valgfri del/obligatorisk del, metode/teori
 - Formidling, og hvordan dette skal beregnes
 - Vitenskapsteori og etikk
- Regler for innpassing av eksterne emner (bør)
- Emner som er tatt før opptak, hvor gamle kan disse være (bør)
- Hvor stor del av opplæringsdelen må tas etter opptak (bør)
- Krav til dokumentasjon av elementer i opplæringsdelen (bør)
- Omtale muligheten for individuelt lesepensum, og retningslinjer for dette (bør)
- Muligheten for å innpasse masteremner, og retningslinjer for dette (bør)

Avhandlingen

- Retningslinjer ved artikkelbaserte avhandlinger (kan)
 - Antall artikler
 - Retningslinjer for kappen
 - Retningslinjer for medforfatterskap

Fullføring

Bedømmelse

- Retningslinjer for tidsbruk (kan)
- Hvilke vedlegg som må følge søknaden om å forsvare avhandlingen (bør)
- Elektronisk eller fysisk versjon av avhandlingen, antall eksemplarer av avhandlingen (bør)
- Retningslinjer for errata (bør)

- Beskrive rekkefølge mellom ph.d.-kandidat og opponenter hvis denne skiller seg fra hovedmodellen (kan)

Kvalitetssikring

Evalueringsordning for ph.d.-programmet

- Beskrivelse av evalueringsordningen for ph.d.-programmet (bør)

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2017/10495-RAL

Dato

09.10.2017

Svar fra HF: Høring om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB

Det humanistiske fakultet har mottatt høringen "Rapport om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB" og takker for muligheten til å sende høringssvar. Ved vårt fakultet er rapporten med vedlegg oversendt instituttene, sentrene og STIP-HF. Rapporten er videre drøftet i dekanens ledermøte og i Forsknings- og forskerutdanningsutvalget ved fakultetet.

Rapporten, som ble utarbeidet av en arbeidsgruppe nedsatt av universitetsledelsen, har et todelt mandat: 1) Arbeidsgruppen skal vurdere hensiktsmessigheten av den nåværende organiseringen av forskerutdanning ved UiB og komme med forslag til en alternativ organisering. 2) Arbeidsgruppen skal også komme med forslag til et helhetlig og hensiktsmessig kvalitetssikringssystem for forskerutdanningen.

Når det gjelder første ledd i mandatet, anbefaler arbeidsgruppen at UiB innfører fakultetsvise ph.d.-program. Angående andre ledd anbefaler arbeidsgruppen at UiB fastsetter et kvalitetssikringssystem for ph.d.-utdanningen.

HF støtter ubetinget det andre leddet i mandatet om et kvalitetssikringssystem for tredje syklus og det syn at det bør forvaltes av FA. Et slikt kvalitetssikringssystem bør følge de normer vi har for kvalitetssikring ved universitetet og tilpasses de særskilte behov og utfordringer som gjelder for forskerutdanningen. Det faktum at UiB allerede har et fakultetsnivå med organer som utøver ledelse og kvalitetssikring av forskerutdanning, bør etter vårt syn ikke medføre ulikt regelverk på fakultetene ved UiB, men heller fakultetstilpassede rutiner og praksis. Vi noterer oss også at NOKUT anbefaler en mer ensartet praksis mellom fakultetene med hensyn til organisering, etc.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det humanistiske fakultet vil imidlertid ikke støtte arbeidsgruppens forslag angående første ledd i mandatet om å opprette fakultetsvise ph.d.-program. Det er i arbeidsgruppens rapport ingen faglige argumenter for at det vil være mer hensiktsmessig med fakultetsvise programmer på ph.d.-nivå. Motivet for arbeidsgruppens anbefaling synes å være behov for revisjon og supplering av regelverket for forskerutdanningen. I tillegg vises det til NOKUTs tilsyn med kvalitetssikringssystemet på UiB i 2013 og komiteens anbefalinger etter tilsynet. Ifølge rapporten, s. 10, vil innføringen av fakultetsspesifikke ph.d.-program i realiteten innebære få endringer i hvordan forskerutdanningen drives, da UiB allerede har et fakultetsnivå med organer og verv som utøver ledelse og kvalitetssikring av forskerutdanningen. Dersom det skulle være noen faglige gevinster ved en reorganisering, kommer de ikke frem i arbeidsgruppens rapport. Tvert imot kan det være mye som tyder på at fakultetsvise program vil gjøre det enda vanskeligere å få til for eksempel tverrfaglig forskerutdanning når dette er ønskelig. Å gjennomføre en endring av vårt forskerutdanningsprogram uten at de faglige argumentene er utredet, virker ikke tilstrekkelig overveid.

HF finner det dessuten noe uklart hva et ph.d.-program skal være dersom det blir fakultetsvise programmer: Skal det være et studieprogram eller en forvaltningsstruktur? Per i dag er det en forvaltningsstruktur, og det er etter HF's syn mest hensiktsmessig for å sikre at forskerutdanningen blir ivaretatt på sine egne premisser og ikke kan struktureres etter samme mønster som 1. og 2. syklus. Vi støtter imidlertid arbeidsgruppens initiativ for å forankre ansvarsfordelingen på de ulike enhetene, men som arbeidsgruppen selv kommenterer, er det er ikke noe i veien for at dette kan ivaretas med den organiseringen i ett program som vi har i dag.

Vi har også notert oss at Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) ikke er nevnt i vedlegg 1 til høringen, men at også dette fakultetet er mottaker av den. Det er viktig å fremheve at en opprettelse av en ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid ikke vil få konsekvenser for UiBs vitenskapelige ph.d.-program.

Forslaget om fakultetsvise vitenskapelige ph.d.-program vil imidlertid berøre KMD og de kandidater som skal ta en vitenskapelig ph.d på KMD. Per i dag har ikke KMD et volum som skulle tilsi et eget fakultetsvis program. Vitenskapelige ph.d.-kandidater fra Griegakademiet – Institutt for musikk er i dag registrert på HF's ph.d.-utdanning, og har sin faglige tilknytning til HF. Grunnen til dette er at FA har stilt spørsmål ved KMDs faglige innretning og antall kandidater. Arbeidsgruppen som har utredet den fremtidige organiseringen av forskerutdanningen ved UiB skulle også anbefale hvilket fakultet som skal være ansvarlig for de nevnte vitenskapelige ph.d.-kandidatenes forskerutdanning. HF avventer en slik anbefaling. HF og KMD er enige om at de vitenskapelige ph.d.-kandidatene bør bli fullt ut overtatt av KMD, uavhengig av hva slags organisering forskerutdanningen ved UiB vil få i fremtiden.

HF vil til slutt kommentere arbeidsgruppens sammensetning. Vi finner det uheldig at ikke alle fakultetene var representert i arbeidsgruppen. At sentraladministrasjonen er det eneste administrative nivået i arbeidsgruppen, har ført til at en del perspektiver ikke er ivaretatt. Fakultetene ved UiB er svært ulike både i størrelse og behov og har i den nåværende strukturen hatt et stort ansvar for administrasjonen av forskerutdanningen ved UiB. Det er

etter HF's syn selvsagt at den høye kompetansen ved fakultetene burde være representert i arbeidsgruppen.

Det humanistiske fakultet ser frem til den videre prosessen i denne saken, og vil gjerne bidra til at forskerutdanningen ved UiB blir organisert på den mest hensiktsmessige måten med et transparent og tydelig kvalitetssikringssystem i alle ledd.

Vennlig hilsen

Jørgen Magnus Sejersted
dekan

Anne-Beate Maurseth
Prodekan

Kopi
Kirsten Moen
Anne Beate Maurseth
Elisabeth Akselvoll
Inger Marie Hatløy

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2017/10495-BIG

Dato

05.10.2017

Svar på høring fra Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet - Rapport om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB

Vi viser til brev av 28.8.17 der rapporten fra arbeidsgruppen om fremtidig organisering av forskerutdanningen ved UiB ble sendt på høring.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet støtter anbefalingene i rapporten om innføring av fakultetsvise ph.d.-program og kvalitetssikringssystem for ph.d.-utdanningen ved UiB.

Fakultetsvise ph.d.-program

Fakultetet mener det er meget positivt at en ved å innføre fakultetsvise ph.d-program får en klar delegasjon av ansvar og myndighet fra universitetsstyret til fakultetsnivået. Dette gir et tydeligere mandat samt tydeligere faglig ledelse av ph.d.-programmet. Fakultetet vurderer at det også vil kunne bidra til kvalitetsutvikling av programmet, og videre innebærer at fakultetet kan utarbeide utfyllende regler som er forankret i forskriften for doktorgradsutdanningen ved UiB.

Fakultetet mener det også vil være lettere å delegere og tydeliggjøre ansvar mellom fakultet og institutt, og på denne måten også lettere å utarbeide regler ved som sikrer lik praksis og kvalitetssikring.

Fakultetet har sendt høringen til videre til instituttene på fakultetet, og alle er positive til at UiB innfører fakultetsvise ph.d.-program.

Fakultetet mener at tverrfaglighet også vil kunne ivaretas ved fakultetsvise program ettersom det fortsatt vil være én grad.

Kvalitetssikring

Når det gjelder kvalitetssikring støtter fakultetet de foreslåtte tiltakene.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det matematisk-naturvitenskapelige
fakultet
Telefon 55582062
post@mnfa.uib.no

Postadresse
Postboks 7803
5020 Bergen

Besøksadresse
Realfagbygget, Allégt. 41
Bergen

Saksbehandler
Birthe Gjerdevik
55582067

Det er viktig at Forskningsadministrativ avdeling som forvalter av kvalitetssikringssystemet holder tett dialog med Seksjon for studiekvalitet ved Studieadministrativ avdeling som har ansvar for kvalitetssikringssystemet på bachelor- og masternivå.

Vi har noen kommentarer til innholdet i vedlegg til rapporten om kvalitetssikring og struktur.

I vedlegg 2 Forslag til elementer i kvalitetssikringssystemet for ph.d.-utdanningen ved UiB

Emneevaluering: De fleste ph.d.-kandidater ved fakultetet tar ordinære emner der emneevaluering håndteres på instituttnivå. Fakultetet har kun ett ordinært emne på ph.d.-nivå: MNF990. Det bør komme klart fram at programstyret på fakultetet kun skal ha ansvar for å evaluere emner som teknisk sett er lagt på ph.d.-nivå, ikke alle emner som kan brukes i en opplæringsdel.

Kandidatundersøkelse: Det er uklart hva som skal utføres tre ganger i året. Skal kandidatundersøkelsen sendes ut tre ganger i året til de som er ferdige til de tre årlige promosjonene. Det må komme klarere fram i oversikten hvor ofte programstyret skal få analysen og behandle rapporten med tanke på eventuelle tiltak.

I vedlegg 3 Forslag til struktur, myndighet og kvalitetssikringsoppgaver for ph.d.-utdanningen om elementer i kvalitetssikringssystemet er det flere elementer der fakultetet mener det bør åpnes for at ansvaret delegeres til instituttnivå, slik at dette ikke må avgjøres eller saksbehandles på fakultetsnivå, eller i fakultetets programstyre for ph.d.

Flere institutt etterlyser også i svaret på høringen at de ønsker at det klargjøres hva som skal være instituttens vs. fakultets rolle. Fakultetet ser at arbeidsdeling mellom institutt og fakultet trolig vil bli organisert ulikt ved de forskjellige fakultetene. På grunn av dette er det viktig at beskrivelsene av ansvar på fakultetet i flere tilfeller åpner for at ansvaret delegeres til instituttnivået.

I dag har alle instituttene sine egne forskerutdanningsutvalg, og flere vedtak tas på instituttnivå. Fakultetet mener at som en hovedregel bør fakultetets programstyre vedta rammer og kriterier for programmet, mens FU på instituttnivå kan gjøre noen vedtak for enkeltkandidater underveis i forskerutdanningsløpet.

Basert på dagens praksis mener fakultetet at forskriften må åpne for at følgende vedtak i enkeltsaker kan tas på instituttnivå:

- Innpassing av kurs
- Godkjenning av opplæringsdelen
- Avslutning av veiledning og oppnevning av nye veileder
- Forlengelse av studieretten
- Godkjenning av kandidatens søknad om å få bedømt avhandlingen

Med vennlig hilsen

Anne Marit Blokhus
prodekan

Kristin Kalvik
fungerende studiesjef

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2017/10495-TOOL

Dato

06.10.2017

Svar fra Det medisinske fakultet på høring om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB

Vi viser til høringsbrev og rapport om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved Universitetet i Bergen.

Arbeidsgruppen har gjort et grundig og nødvendig arbeid. Rapporten peker på en del utfordringer med dagens organisering og kommer med mange konstruktive forslag til hvordan en ny organisering kan bidra til å løse disse.

NOKUT-tilsyn og Kvalitetssikringssystem

Arbeidsgruppen lister opp flere elementer som bør inngå i et kvalitetssikringssystem, og nevner flere forslag fra NOKUT-rapporten fra januar 2014 til forbedring av kvalitetssystemet for forskerutdanningen ved UiB. Et slikt fokus på det systematiske kvalitetsarbeidet har vi lenge hatt behov for. Det medisinske fakultet mener det er viktig at forskerutdanningens kvalitetssikringssystem integreres med det øvrige kvalitetsarbeidet ved institusjonen, med tilpasninger som ivaretar forskerutdanningens egenart. Vi mener det er naturlig at ansvaret for programevalueringen legges til Universitetsstyret, men at implementeringen av de ulike kvalitetssikringstiltakene eksplisitt delegeres til fakultetsnivå, i tråd med forslaget fra arbeidsgruppen.

Om organisering av forskerutdanningen

Dagens organisering i ett program innebærer at det er rektor og universitetsstyret som er formelt ansvarlig for ledelsen av programmet. Arbeidsgruppen problematiserer dette, særlig med tanke på at dagens forskrift ikke delegerer operativ ledelse til fakultetsnivået på alle områder, og at det heller ikke er gitt anledning til å gi utfyllende regler ved de enkelte fakultetene på alle områder. Det medisinske fakultet mener dette er lite hensiktsmessig, da

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det medisinske fakultet
Telefon 55582086
post@med.uib.no

Postadresse
Postboks 7804
5020 Bergen

Besøksadresse
Armauer Hansens hus,
Haukelandsveien 28
Bergen

Saksbehandler
Torunn Olsnes
55586673

forskriften er såpass generell at det er behov for utfyllende regler som presiserer hvordan forskriften praktiseres. Det medisinske fakultet er derfor enig med arbeidsgruppen i at det er «nødvendig å se på fakultetenes mandat i forhold til forskriften på nytt», slik at fakultetenes retningslinjer kan få en mer legitim plass i systemet.

Dagens organisering av forskerutdanningen representerer en helhetlig tankegang som man savnet med de gamle fagspesifikke doktorgradsprogrammene (før 2003). På dette området er dagens modell med en felles forskrift og utfyllende retningslinjer for hvert fakultet god, fordi den gjør samarbeid på tvers enklere og mindre byråkratisk. Fakultetet ser det derfor som viktig at en eventuell framtidig organisering i flere program utformes på en måte som ikke blir til hinder for tverrfaglig og tverrfakultært samarbeid. Dette kan blant annet ivaretas ved å beholde en felles ph.d.-forskrift på institusjonsnivå.

En mer ensartet praksis mellom fakultetene når det gjelder organisering, roller, navn på organer og oppgavefordeling vil være hensiktsmessig og kommunisere tydeligere at ph.d.-graden er likeverdig uavhengig av hvilket fakultet den er tatt ved. I dagens situasjon, der man har ett felles ph.d.-program er det særlig uheldig at praksis er så ulik.

Dersom universitetet velger å opprette separate program for de ulike fakultetene, mener Det medisinske fakultet at programbeskrivelsene bør godkjennes av Universitetsstyret for å sikre at alle fakultetene har den samme forståelsen av hvordan malen skal brukes og at programmene framstår som del av et større hele. Det bør også vurderes i hvilken grad fakultetene skal få anledning til å endre sine programbeskrivelser uten at Universitetsstyret godkjenner det. Dette er særlig viktig ettersom det er styret som skal opprette og eventuelt nedlegge programmene, og Det medisinske fakultet mener det er viktig å opprettholde tanken om at forskerutdanningen skal ha noen kvaliteter som er felles for hele universitetet. Det medisinske fakultet mener også at man ikke bør åpne for flere enn ett program ved hvert fakultet. Dette for å unngå faglig oppsplitting, unødvendig byråkratisering, uklarheter omkring grenseflatene mellom de ulike programmene og ulik praksis mellom program på samme fakultet.

Det medisinske fakultet takker for muligheten til å komme med innspill til rapporten og ser fram til å bidra videre i utviklingen av forskerutdanningen ved Universitetet i Bergen.

Vennlig hilsen

Per Bakke
dekan

Torunn Olsnes
rådgiver

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2017/10495-HAGRN

Dato

05.10.2017

Svar på høring fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet -Rapport om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB

Vi viser til brev fra universitetsledelsen, datert 24.08.2017, der fakultetet ble bedt om å gi tilbakemelding på arbeidsgruppens anbefalinger vedrørende oppretting av fakultetsvise ph.d.-program, og informasjon om eventuell implementering av anbefalingene på fakultetsnivå.

Fakultetet åpnet for tilbakemelding på arbeidsgruppens anbefalinger fra instituttene. Institutt for geografi, Sosiologisk institutt og ph.d.-studentene ved Institutt for administrasjon og organisasjonsvitenskap sendte skriftlige tilbakemeldinger.

Ph.d.-studentene mente det var uheldig av de ikke var representert i arbeidsgruppen og påpekte av arbeidsgrupper og utvalg ved UiB pleier å inkludere representasjon fra grupper som blir omfattet av de systemene en kommer med endringsforslag til. Fakultetet slutter seg til denne påpekningen.

Tilbakemelding på arbeidsgruppens anbefalinger

Fakultetet ser at det er hensiktsmessig å forankre ledelse og ansvar for kvalitetsutvikling og styring av forskerutdanningen ved fakultetene. Etter fakultetets syn innebærer ikke endringene store forandringer fra gjeldende praksis.

Nye tiltak i evalueringsarbeidet, som programevalueringer og kandidatundersøkelser, har fakultetet erfart et behov for, og er positive til å gjennomføre dette systematisk som grunnlag for oppfølging.

I arbeidsgruppens rapport fremgår det at fakultetsvise program ikke må angi den faglige rammen for forskerutdanningen, men først og fremst gi en ramme for ledelse, ansvar og kvalitetsutvikling av forskerutdanningen. For fakultetet er det viktig at det fortsatt vil være rom for flerfaglighet og prosjekter som ikke nødvendigvis tilhører de fagdisiplinene som fakultetet rommer i et fremtidig ph.d.-program ved fakultetet.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Tilbakemelding på implementering av fakultetsvise ph.d.-program

Fakultetet må opprette et programstyre og vil med det få utvidet mandat til programutforming og utvikling av utfyllende regler. Per i dag har vi et Forskerutdanningsforum som gir råd i saker som angår forskerutdanningen. Forumet ledes av prodekan for forskning og er sammensatt av en representant fra hvert institutt og to ph.d.-studenter. Hvorvidt et programstyre vil følge sammensetningen fra Forskerutdanningsforum er foreløpig ikke bestemt.

Arbeidet med å utvikle et eventuelt fakultetsvis program og detaljene i denne prosessen vil gjøres i dialog med fagmiljøene.

Vennlig hilsen

Jan Erik Askildsen
dekan

Alette Gilhus Mykkeltvedt
fakultetsdirektør

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2017/10495-ARME

Dato

06.10. 2017

Svar på høring fra Det psykologiske fakultet: Rapport om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB

Vi viser til brev fra UiB, datert 24. august 2017, der rapporten *Fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved Universitetet i Bergen* sendes fakultetene til uttale.

Det psykologiske fakultet har hatt rapporten på høring hos våre institutter, forskerskoler og stipendiatutvalget ved fakultetet.

Påkrevd endring av forskerutdanningen ved UiB

Fakultetet noterer seg at rapporten er klar på at dagens organisering av forskerutdanningen ved UiB med én ph.d.-grad ikke oppfyller nye nasjonale forskriftskrav i studiekvalitetsforskriften og studietilsynsforskriften, bl.a. når det gjelder akkreditering av studieprogram, fagspesifisitet, kvalitetssikring og kvalitetsutvikling. Det slås også fast at med dagens organisering, der forskerutdanningen er underlagt universitetsstyret, har heller ikke fakultetene forskriftsmessig hjemmel til å fastsette egne utfyllende regler. Fakultetet har lenge vært opptatt av status for fakultetets utfyllende regler, og har derfor stor forståelse for at det snarest må gjøres grep for å kunne oppfylle myndighetenes krav innen utgangen av 2018. Fakultetet mener at det er viktig at fakultetene blir tidlig involvert i arbeidet knyttet til den påkrevde revisjonen av ph.d.-forskriften fra 2013.

Fakultetsvise ph.d.-program

Fakultetet støtter arbeidsgruppens forslag om å organisere fakultetsvise ph.d.-program (slik forskerutdanningen er organisert ved UiO). De sentrale endringsprosessene synes godt forankret både i universitetsledelsen og i Forskningsadministrativ avdeling (FA).

Fakultetet mener dette ikke vil innebære store endringer fra hvordan dagens ordning blir praktisert ved UiB, og mange eksisterende kvalitetssikringsrutiner og retningslinjer vil kunne videreføres. Et fakultetsbasert ph.d.-program vil gi et tydeligere mandat til fakultets egen forvaltning av forskerutdanningen. Fakultetet understreker at det fortsatt blir viktig å kunne ivareta samarbeid og tverrfaglighet på en god måte også med en slik organisering.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det psykologiske fakultetet har høsten 2017 allerede tatt egne grep for å styrke forskerutdanningens rolle ved fakultetet. Fakultetets Forsknings- og forskerutdanningsutvalg (FFU) har fått ny sammensetning, og et nytt og tydeligere mandat. Fakultetets 3 forskerskoleledere inngår nå i FFU, slik at de her representerer både forskerskolen og eget institutt for både å ivareta forskerutdanningen og et forskningsstrategisk ansvar på instituttets vegne. Instituttene som ikke har forskerskoleleder tilsatt ved eget institutt utpeker en representant til FFU med forskningsstrategisk mandat. Videre består FFU av to representanter for åremålstilsatte og to studenter. Prodekan for forskning er utvalgets leder. FFU vil slik være programstyre og prodekan programstyreleder for forskerutdanningen ved fakultetet. Det psykologiske fakultet er klar for å implementere arbeidsgruppens anbefalinger så snart nødvendige vedtak, beslutninger og informasjon følger fra UiB.

Fakultetet mener det blir viktig at UiB sentralt holder et overoppsyn med den konkrete utformingen av de fakultetsvise programbeskrivelsene for å kunne sikre en mest mulig konsistent – og en best mulig – struktur på ph.d.-utdanningen ved UiB. Dette blir særlig viktig når det gjelder utformingen av fakultetsspesifikke regler.

Kvalitetssikringssystem for forskerutdanningen

Fakultetet mener arbeidsgruppen har gjort et godt arbeid både når det gjelder forslag til struktur, myndighet og kvalitetssikringsoppgaver for de ulike administrasjonsnivåene ved UiB, og også når det gjelder forslag til elementer i et kvalitetssikringssystem ved UiB.

Fakultetet støtter arbeidsgruppens forslag om at kvalitetssikringssystemet bør forvaltes av Forskningsadministrativ avdeling (FA). Dette vil gi universitetet oversikt, og fakultetene gode rammevilkår og en trygghet for at forskerutdanningen ved UiB holder et tilfredsstillende nivå. At det foreslås et felles forum for ledere av de fakultetsvise ph.d.-programmene vil være viktig for kvalitetssikringen av forskerutdanningen – likeledes at det eksisterende ph.d.-koordinatorforumet ved UiB opprettholdes. Slik kan det legges til rette for godt samarbeid mellom det sentrale nivået og fakultetsnivået med hensyn til arbeidsdeling, myndighet og ansvar i den organiserte forskerutdanningen motvirkes.

Fakultetet støtter de skisserte forslagene til et helhetlig kvalitetssikringssystem, men mener det bør vurderes om konkrete, mer objektive kvalitetsindikatorer kan utvikles for ph.d.-utdanningen, f.eks. når det gjelder publisering (utvikling i andelen Nivå 2-publikasjoner av universitetets ph.d.-kandidater o.l.). For langsiktig kvalitetsutvikling av ph.d.-utdanningen ved UiB blir det også viktig å prioritere og vedlikeholde et godt alumninettverk. Fakultetet mener også at UiB bør arbeide for å utvikle og integrere gode verktøybaserte kurs (*transferable skills*) i ph.d.-utdanningen.

Tilbakemeldinger fra underliggende enheter

Fakultet har også hatt rapporten på høring hos våre institutter, forskerskoler og stipendiatutvalget ved fakultetet. Enhetene er stort sett fornøyde med arbeidsgruppens anbefalinger og forslag til struktur, myndighet og kvalitetssikringsoppgaver for ph.d.-utdanningen. En del av deres kommentarer og innspill følger nedenfor.

Institutt for klinisk psykologi (IKP) påpeker at det er viktig at stipendiatene (både universitetsstipendiater og eksternt finansierte stipendiater) er representert i styringsstrukturen for phd-utdanningen ved UiB.

Institutt for biologisk og medisinsk psykologi (IBMP) understreker at implementeringen av arbeidsgruppens anbefalinger først og fremst er knyttet til utarbeidelsen av selve programbeskrivelsen, og at bl.a. forskerskolene må trekkes med her i denne prosessen.

En av fakultetets forskerskoler (IGSIN – International Graduate School in Integrated Neuroscience) påpeker at siden medlemmer av forskerskolen formelt sett kommer fra to fakultetet (Det psykologiske fakultet og Det medisinske fakultet) kan det bli nødvendig å revidere/tilpasse samarbeidet mellom fakultetene både når det gjelder kurstilbud og behandling av emner.

Stipendiatutvalget ved fakultetet (PsykSTIP) har flest kommentarer knyttet til arbeidsgruppens rapport. En rekke av innspillene er knyttet til organiseringen av fakultetets programstyre, og fakultetet vil ta dette med inn i det videre arbeidet med et fakultetsvist ph.d.-program.

Stipendiatutvalget peker likevel på problematiske forhold knyttet til elementer i kvalitetssikringssystemet, særlig til fremdriftsrapporteringen. Her ser stipendiatutvalget flere svakheter ved den nåværende ordningen. Blant annet gjelder dette kartleggingen av ph.d.-stipendiatens forhold til veileder, og oppfølgingen av dette. PsykSTIP stiller spørsmål ved hvor egnet fremdriftsrapporteringen er til å kartlegge slike forhold. Når det rapporteres videre til fakultetet påpeker stipendiatutvalget at ph.d.-kandidaten mister kontroll over den videre prosessen, og at den usymmetriske maktrelasjonen mellom kandidat og veileder gjør at det kan være vanskelig (og mulig risikabelt) å melde inn evt. misnøye knyttet til veilederforhold. PsykSTIP registrerer også at tall fra fremdriftsrapporteringen på systemnivå tidligere har blitt brukt til å slå fast hvor fornøyde ph.d.-kandidatene er med sine veiledere. PsykSTIP uttrykker uro både når det gjelder anonymitet og til hvor egnet fremdriftsrapporteringen er som verktøy til å få frem reelle tall på dette. Stipendiatutvalget ber derfor om at man i den videre prosessen klargjør hvordan fremdriftsrapporteringen skal brukes til tiltak på individnivå og på systemnivå, samt at man finner bedre ordninger for å kartlegge og arbeide med evt. problem mellom kandidat og veileder(e). På individnivå foreslår PsykSTIP at det blir gjennomført årlige medarbeidersamtaler med alle ph.d.-kandidater med andre enn veileder, for å kunne avdekke eventuelle vanskeligheter. På systemnivå foreslår stipendiatutvalget årlige, anonymiserte undersøkelser av det psykososiale arbeidsmiljøet til ph.d.-kandidatene, der bl.a. veilederforhold kan undersøkes nærmere. PsykSTIP etterlyser også et eksplisitt fokus på hvordan karriereveiledning skal sikres på fakultetsnivået, da dette er et uttrykt satsingsområde i UiBs *Handlingsplan for forskerutdanning 2016-2022*.

Vennlig hilsen

Gro Mjeldheim Sandal
prodekan

Ragna Valen
fakultetsdirektør

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2017/10495-GUBRN

Dato

10.10.2017

Svar fra Det juridiske fakultet på høring: rapport om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB

Vi viser til brev av 24. august 2017: Høring – Rapport om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB, hvor det ønskes særlig tilbakemelding på (1) arbeidsgruppens anbefalinger og (2) implementering av arbeidsgruppens anbefalinger på fakultetsnivå. Det juridiske fakultet gir med dette tilbakemelding på punkt 1 og 2. I tillegg har fakultetet noen andre betraktninger (3).

Undertegnede har samlet innspill fra Forskningsutvalget i møte 5. oktober 2017, og fra leder for ph.d.-programmet på fakultetet, samt fra kollegaer som underviser på emner i ph.d.-programmet.

1. Arbeidsgruppens anbefalinger

Først og fremst stiller fakultetet seg positiv til at ansvaret for organiseringen av forskerutdanningen legges på fakultetsnivå. Dette vil blant annet gi fakultetet større muligheter til å ivareta den kontinuerlige kvalitetssikringen og utviklingen av programmet som bør følge av fellesfaglige diskusjoner på nasjonalt og internasjonalt nivå, og de særlig praktiske tilpasninger som er naturlige ut fra fagets tradisjon og metode. Det er også positivt at rutinebeskrivelsene lettere kan tilpasses institusjonens organisering og særlige praktiske behov.

I rapporten står det at «De strukturene ph.d.-forskriften ved UiB gir, åpner opp for en stor grad av fleksibilitet hvor kandidat og veileder kan utforme forskningsprosjektet innenfor eller på tvers av vitenskapsdisipliner». Fakultetet mener at det er svært viktig at denne fleksibiliteten beholdes, og at tverrfaglig utvikling ikke hemmes av endringen som er foreslått. Det er viktig at forskerutdanningen holdes åpen for og oppmuntres til kontakt med tilgrensende vitenskapsfelt.

Arbeidsgruppen anbefaler at fakultetene opprette styringsgrupper for saker som angår ph.d.-programmet. I FU og andre styrende organ er det i dag krav til representativitet fra ulike

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

grupper. Er det tatt høyde for dette i anbefalingen om en ny styringsgruppe for ph.d.-programmet?

I forslaget som ligger til grunn er myndigheten til å opprette og legge ned emner lagt til én person. Hva er grunnlaget for at denne beslutningsmyndigheten ikke samsvarer med oppretting og nedlegging av emner på bachelor- og masternivå?

2. Implementering av arbeidsgruppens anbefalinger på fakultetsnivå

Det juridiske fakultet har ikke institutter. Dermed vil også organisering og ledelse av ph.d.-programmet foregå på fakultetsnivå. I dag er FU styringsorganet for ph.d.-utdanningen, og det kan være hensiktsmessig å vurdere å opprette et eget styre, i tråd med arbeidsgruppens anbefalinger. Videre er ansvaret for ph.d.-utdanningen på Det juridiske fakultet delt mellom leder for ph.d.-programmet og prodekan for forskning. Det er sannsynlig at vi fortsetter med dagens løsning, som ikke følger arbeidsgruppens anbefalinger, men dette vil utredes nærmere.

I høringsnotatet legges det opp til årlig evaluering av rammene for opplæringsdelen og omfanget av emneporteføljen og behovet for å endre rammene, opprette eller nedlegge emner. Det er uklart hvordan dette er tenkt, utover at ansvaret ligger hos programstyret. Hvis dette skal tolkes i form av en mer formell evalueringsprosess, synes frekvensen noe høy. Men kan det tolkes som en mer eller mindre kontinuerlig egenvurdering av tilbudet, vil det være mer i tråd med gjeldende praksis på Det juridiske fakultet.

3. Andre betraktninger

Dr. philos

Med ny organisering av ph.d.-utdanningen må ph.d.-forskriften også revideres. Dette tas opp i høringen, men høringen nevner ikke forskriften for dr. philos. Forskriften for dr. philos har ikke blitt revidert i takt med ph.d.-forskriften, og den er ikke et godt arbeidsverktøy slik den er i dag. I arbeidet med ny ph.d.-forskrift, som vil følge av ny organisering, anbefaler fakultet at det foretas en parallell revisjon av forskriften for dr. philos.

Fremdriftsrapportering

Fakultetet er positive til at Forskningsavdelingen fortsetter tilretteleggingen av fremdriftsrapportene, men vi ønsker tilgang til rapportene raskere, slik at vi kan sette i gang eventuelle tiltak der det trengs så raskt som mulig. Tiden mellom en kandidat svarer på undersøkelsen og til fakultetet har mulighet til å agere eller kalle inn til samtale der det er behov, er i dag for lang.

Vennlig hilsen

Anne Marie Frøseth
prodekan

Gunhild Brubakken
rådgiver

Forskningsadministrativ avdeling

Referanse

2017/10495-KJT

Dato

09.10.2017

Fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanning ved UiB - Høringssvar fra Fakultet for kunst, musikk og design

Vi viser til høringsbrev av 24/8 2017 vedr. forslag til fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB.

Arbeidsgruppen presenterer en gjennomgang av eksisterende praksis, nytt regelverk og utfordringer som oppstår i møtet mellom dem. Arbeidsgruppen fremholder at forslaget gjelder en formell og strukturell endring som ikke skal medføre endringer for den faglige virksomheten. Fakultet for kunst, musikk og design (KMD) ser nødvendigheten av å vurdere en reorganisering av UiBs forskerutdanning slik at behov for faglig ledelse, fordeling av myndighet og ansvar og kvalitetssikring blir ivaretatt, men hadde ønsket en grundigere vurdering av mulige faglige konsekvenser. KMD kan ikke støtte rapportens hovedanbefaling om fakultetsvis organisering fordi forslaget kan få faglige konsekvenser for våre fagmiljøer, som ikke er tatt med i vurderingen. Med en bredere sammensatt arbeidsgruppe ville man kunne fått belyst KMDs særskilte utfordringer allerede i løpet av vurderingsprosessen.

Strukturell endring – mulige faglige konsekvenser for KMD

Hovedspørsmålet for KMD handler om hvordan den foreslåtte organisering vil påvirke fakultetets tverrfaglige innretning og kunnskapsmiljø. Det er også et spørsmål om forslaget faktisk kan motarbeide tverrfaglig kunnskapsutvikling slik det er formulert i UiBs strategi: *«UiB skal utvikle flere ledende forskningsmiljøer (...) Dette skal vi oppnå (...) ved å etablere nye arbeidsmetoder for å organisere og lede faglig samarbeid som krysser grensene mellom fag og fakulteter på en bedre måte (...)».*

Den faglige profilen som ble lagt til grunn for etableringen av KMD 1/1 2017 (Universitetsstyresakene 70/16 og 154/16), omfatter både kunstnerisk og vitenskapelig forskning og dermed både kunstneriske og vitenskapelige stipendiater. Gjennom utredningen *«KHiB-UiB fase 2»* i 2016 ble det klart at samspillet mellom ulike forskningsformer skal være et sentralt virkemiddel og kjennetegnet for KMD.

For KMD er det avgjørende at stipendiatene er inkludert i fagmiljøene, og at fakultetet har vedtaksmyndighet i spørsmål som gjelder opptak, veiledning, midtveisevaluering og

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Fakultet for kunst, musikk og design
Telefon

Postadresse

Besøksadresse
Møllendalsveien 61
Bergen

Saksbehandler
Kjerstin Tønseth
55586963

bedømmelse. KMDs myndighet i forhold til ph.d.-forskrift er ikke omtalt i arbeidsgruppens rapport. FA har imidlertid, i notatform, stilt spørsmålstegn ved om KMDs styringsorganer har tilstrekkelig kompetanse for å fatte beslutninger som gjelder vitenskapelige stipendiater. KMD ser det slik at fakultetets ledelse er ansvarlig for all faglig virksomhet ved fakultetet, på lik linje med de andre fakultetene ved UiB. På bakgrunn av dette er HF og KMD etter drøfting blitt enige om at de vitenskapelige ph.d.-kandidatene bør overføres til KMD, uavhengig av den fremtidig organisering forskerutdanningen ved UiB.

KMDs vitenskapelige stipendiater – fagmiljø og programtilhørighet

Innen musikk vil de kunstneriske og vitenskapelige stipendiatene i stor grad inngå i samme fagmiljø. Det vitenskapelige miljøet på GA består av fire professorer, syv førsteamanuenser og bistillinger. I tillegg kommer stillinger knyttet til samarbeidet med Uni Research i tvillingsenteret «*Griegakademiets senter for musikkterapiforskning*» (GAMUT). Tre ansatte knyttet til fagmiljøet i utøving og komposisjon har også vitenskapelig doktorgrad. Ansatte med kunstnerisk førstekompetanse vil også inngå i relevant fagmiljø for stipendiatene, varierende etter prosjektenes innretning.

Stipendiatene selv inngår i et større stipendiatmiljø i den regionale forskerskolen *Grieg Research School in Interdisciplinary Music Studies* (GRS). Av forskerskolens 17 kandidater er 10 registrert i UiBs ph.d.-program. De vitenskapelige stipendiatene ved KMD vil likevel ikke kunne fylle volumkravet på 15 i et eventuelt eget program. De kan heller ikke inkluderes i nytt ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid. Programtilhørighet for disse stipendiatene må utredes nærmere.

Utfordringer ved tilknytning til program ved andre fakultet

En tilknytning for KMDs vitenskapelige stipendiater til andre fakultet reiser en rekke spørsmål:

- Hvordan ivareta ambisjonene om et samlet fagmiljø ved KMD, og med et forskningsmiljø ved fakultetet hvor ulike forskningstradisjoner møtes?
- Hvordan blir myndigheten i faglige spørsmål fordelt mellom programstyre ved annet fakultet og KMD/det lokale fagmiljø (instituttet)? Hvilken rolle skal GRS ha videre?
- Hvordan kan administrasjonsoppgavene omkring stipendiater med flere fakultetstilknytninger løses enkelt og effektivt?
- Hvordan blir de økonomiske avtalene knyttet til veiledning, bedømmelse og resultatinntekter mellom flere involverte fakultet

Disse spørsmålene må utredes.

Ny ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid som del av fremtidig organisering av forskerutdanningen ved UiB

KD har sendt ut på høring (05.07.2017) forslag til opprettelse av en ny doktorgrad: ph.d. i kunstnerisk utviklingsarbeid, med de forskriftsendringer som følger. Dette er en utvikling som høyere kunstutdanning i Norge sammen har arbeidet for i mange år, og høringen er del av de siste formelle steg som vil gjøre etablering av gradsgivende program i kunstnerisk utviklingsarbeid mulig. Opprettelsen av ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid ved UiB vil sannsynlig skje i 2018, og det er lagt opp til at mengdekravet for stipendiater skal kunne fylles.

Den nye ph.d.-graden må bringes inn i nye scenarier for ph.d.-program ved UiB. Parallelt med KDs høring har en arbeidsgruppe oppnevnt av UHR utarbeidet forslag til endringer i

UHRs veiledende retningslinjer for ph.d. (levert 12.09.2017). Vi forutsetter at disse retningslinjene, når prosessen i UHR er ferdig, vil bli viktig i videre arbeid med ph.d.-organisering ved UiB.

KMD mener at fakultetsvis organisering kan

- Svekke fagmiljøenes mulighet for å definere forskningsområder
- Svekke fagmiljøets rolle i oppfølgingen av stipendiatene
- Motvirke tverrfaglighet som ellers er viktig del av UiBs faglige strategi
- Medføre komplisert og lite effektiv administrativ håndtering av stipendiater som er ansatt ved et fakultet og innmeldt i program ved annet fakultet
- Resultere i urimelige og/eller kompliserte kostnadsfordelinger fakulteter imellom

Konsekvensene fakultetsvise program vil kunne ha for fakultetets fagmiljø og faglige profil bør derfor vurderes nærmere.

Avsluttende bemerkninger og forslag

Som arbeidsgruppen indirekte peker på, er dagens organisering ved UiB i overensstemmelse med kvalitetsforskriftens krav. En interfakultær modell med en organisering som ligger tett opp til arbeidsgruppens modell, hvor det på fakultetsnivået opprettes «styrer for doktorgradsutdanning» i stedet for programstyrer vil være én mulighet. Styrene for doktorgradsutdanning kan ha tilnærmet samme myndighet som er foreslått for programstyrene, og vedta utfyllende regler til felles ph.d.-forskrift for UiB. Behovet for fagnær ledelse samt arbeidsgruppens forslag til innhold i og organisering av kvalitetssikringssystem vil kunne la seg realisere innenfor denne modellen. En annen mulighet er tverrfakultære program eller en kombinasjon av disse modellene.

KMD foreslår med dette at flere alternativ utredes og at eventuelle faglige konsekvenser av de ulike modellene blir belyst før beslutning om fremtidig organisering av forskerutdanningen tas.

Vennlig hilsen

Frode Thorsen
Dekan

Synnøve Myhre
Fakultetsdirektør

Dato: 06.10.2017

Høring om rapport om fremtidig organisering og kvalitetssikring av forskerutdanningen ved UiB, Sak 2017/10495.

SVT har ansvar for å gjennomføre den vitenskapsteoretiske opplæringa i forskarutdanningane ved Universitetet i Bergen i samarbeid med fakulteta (jf. Reglementet for SVT/universitetsstyresak 2006/2238). Dette gjer SVT til høyringsinstans i saker som gjeld organisering og kvalitetssikring av forskarutdanninga ved UiB.

Høyringstilsvaret frå SVT fell i 2 punkt.

1. Rapporten konkluderer med at UiB har eit reelt fungerande kvalitetssikringssystem ved alle fakulteta, noko som også var NOKUTs konklusjon etter tilsynet i 2013. Fakulteta argumenterte overfor NOKUTs tilsynskomite for at 3. syklus krev fleksibel og fakultetstilpassa kvalitetssikring, noko dagens regelverk ved UiB gjev høve til. Dette var det gehør for i komiteen, noko som også kjem fram i tilsynsrapporten. Det er SVT si oppfatning at det ikkje finst reelle manglar ved dagens system som kan grunnkje omfattande endringar. Dersom endringar er nødvendig av formelle grunnar bør desse gjennomførast utan at den nødvendige fleksibiliteten i dagens system vert skadelidande, og utan ressurskrevande tillegg i form av nye styre/utvalg/stillingar.
2. Ei eventuell omlegging av kvalitetssikringa for 3. syklus der formelt og operasjonelt ansvar vert samla på fakultetsnivå, inneber ein fare for at fakultetsovergripande tverrgåande kalibrering av forskarutdanningane, og tverrfagleg forskning og forskarutdanning på tvers av fakulteta vert svekka. Dette ansvaret bør etter SVTs mening framleis forankrast ved UiB sentralt. SVT vil, med sitt interfakultære ansvar for vitenskapsteori og etikk i opplæringsprogrammet og elles i organisasjonen, halde fram med å spele ei aktiv og konstruktiv rolle i kvalitetssikringa av forskarutdanningane ved Universitetet i Bergen.

Med venleg helsing

Senter for vitenskapsteori

Professor Torjus Midtgarden

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 01.10.2017
Orientering		Arkivsaknr.:

SPIRE-såkorntmidler

Bakgrunn

SPIRE – Strategic Programme for International Research and Education – er en sentral såkornmiddelordning som ble etablert i 2012. Programmet har som mål å støtte opp under Universitetet i Bergens strategi og handlingsplan for internasjonalisering. Internasjonalisering er et viktig virkemiddel for å styrke universitetets tilslag på eksterne forskningsmidler (BOA) og styrke faglig kvalitet.

Motivasjonen for å etablere SPIRE den gang var universitetsledelsens ønske om å ha et sentralt virkemiddel som kunne stimulere UiBs vitenskapelig ansatte og fagmiljøer til å initiere og videreutvikle forsknings- og utdannings samarbeid med (1) strategiske partnere i internasjonale nettverk der UiB er medlem og med (2) prioriterte samarbeidspartnere i BRIKS-landene (Brasil, Russland, India, Kina, Sør-Afrika) og Japan og i lav- og middelinntektsland.

I mange år hadde UiB også hatt en ordning der fagmiljøene kunne søke om sentrale midler for å invitere gjesteforskere til UiB. Da SPIRE ble etablert i 2012, valgte man å innlemme en revidert ordning med gjesteforskermidler i programmet. Den reviderte SPIRE gjesteforskerordningen la imidlertid ikke noen føringer på nettverk eller land for å søke. Den eneste begrensningen som ble lagt var at gjesteforskeren måtte minst være på postdoktornivå (ikke ph.d.), og gjesteforskeroppholdet måtte ikke overstige 3 mnd.

Erfaringer

SPIRE programmet ble utformet slik at det skulle være enkelt og lite tidkrevende å søke om midler. Søknadsskjemaet er standardisert og enkelt å forholde seg til. Tilbakemeldinger på SPIRE fra vitenskapelig ansatte er gode. Det er enkelt å søke og selv om det er relativt små midler man søker om, er midlene til stor nytte fordi de gir mulighet for å initiere og utvikle internasjonalt samarbeid som det ellers er vanskelig å finne finansiering for.

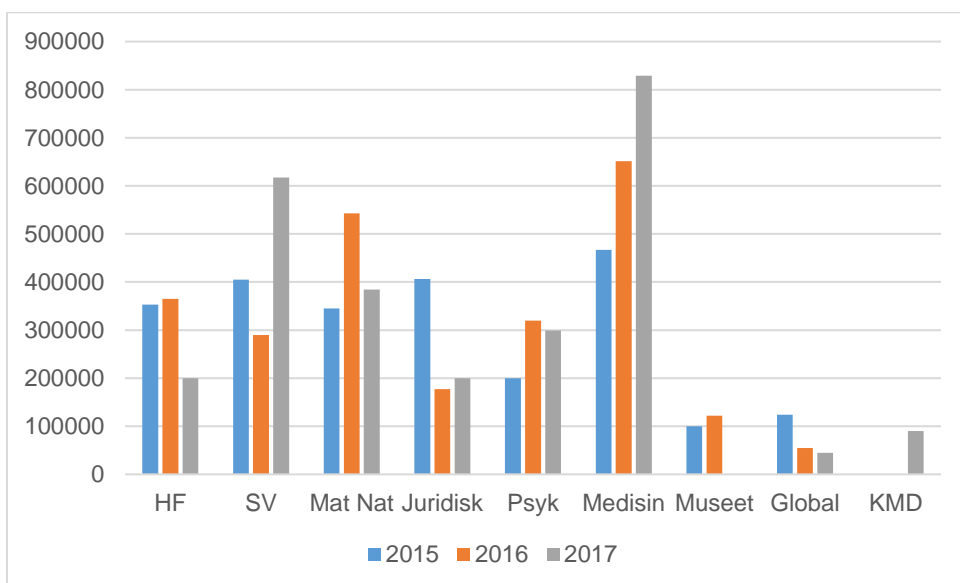
Søknadstall 2012-2017

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Totalt
Antall søknader	39	53	55	60	57	48	312
Innvilgete søknader	35	35	35	32	35	33	205
Søknadsbeløp	2.349	3.561	4.204	4.924	4.441	3.980	23.459
Innvilget beløp	2.038	2.301	2.363	2.400	2.522	2.664	14.288

Finansieringen av SPIRE skjer over FAs tildelte budsjett for internasjonalisering. 2 mill kr ble avsatt på budsjettet i 2012, 2,3 mill kr i 2013 og 2014, 2.4 mill kr i 2015, og 2.5 mill kr i 2016 og 2017. Små overskridelser av bevilgning i forhold til budsjett har vært mulig gjennom tilbakeføring av ubrukte SPIRE midler fra foregående år. Økningen i avsatte budsjettmidler gjennom perioden korresponderer med økningen i antall søknader og søknadsbeløp frem til 2015, for deretter å avta noe i 2016 og 2017. Dette bildet gjenspeiler at det alltid tar noe tid å bygge opp og gjøre en ny ordning kjent, samt at bruk av ordningen flater ut etter en del år.

Tabellen viser likeledes at det er en ganske høy uttelling på SPIRE søknader i hele perioden. Dette har gjort det relativt attraktivt å søke om SPIRE midler. Kombinasjonen av enkel og lite tidkrevende søknadsprosess og høy uttelling på søknader, gjør at SPIRE blir interessante å søke selv om det dreier seg om relativt små midler som tildeles hver søker.

Tildelingen av SPIRE midler pr fakultet de 3 siste år vises i figuren under.

Det har vært forskjeller mellom fakultetene når det gjelder søknader til SPIRE. Riktignok kan søknadsaktiviteten variere noe fra år til et annet for et fakultet, men generelt sett er det Det

matematisk-naturvitenskapelige og Det medisinske fakultetet som har levert og fått innvilget flest søknader (både antall og beløp) hvert år gjennom hele perioden.

Juridisk fakultet har også hatt god uttelling på sine SPIRE søknader og er nok det fakultetet som har brukt SPIRE programmet mest «strategisk» for å initiere og videreutvikle fakultetets internasjonale samarbeidsrelasjoner på utdanning, mobilitet og forskning til prioriterte partnere og land, særlig til Kina.

Avdelingsdirektørens kommentarer

SPIRE programmet har virket i 6 år uten større endringer. UiB har i denne perioden utarbeidet en ny strategi og en rekke handlingsplaner for de kommende 5 årene. Bidrags- og oppdragsfinansieringen (BOA) må styrkes om UiB skal nå sitt mål om å holde høy, internasjonal faglig kvalitet. Virkemidler som SPIRE må innrettes for å bidra tydeligere til dette. Tiden synes derfor inne for å foreta endring på bruken av SPIRE. SPIRE-utlysningen for 2018 vil derfor være åpnere og ikke legge føringer på bruk av bestemte UiB-nettverk eller BRIKS-partnere, men vektlegge forskningens og forskernes behov for internasjonale nettverk. Nettverksmidler er viktige for forskere og forskningsområder som trenger å utvikle gode internasjonale samarbeidspartnere. Neste års SPIRE-midler vil i større grad innrettes for å styrke BOA-aktiviteten og som støtte for forskere som arbeider med eksterne prosjektsøknader også med andre finansieringskilder enn H2020.

Saken legges med dette frem for utvalget til orientering.

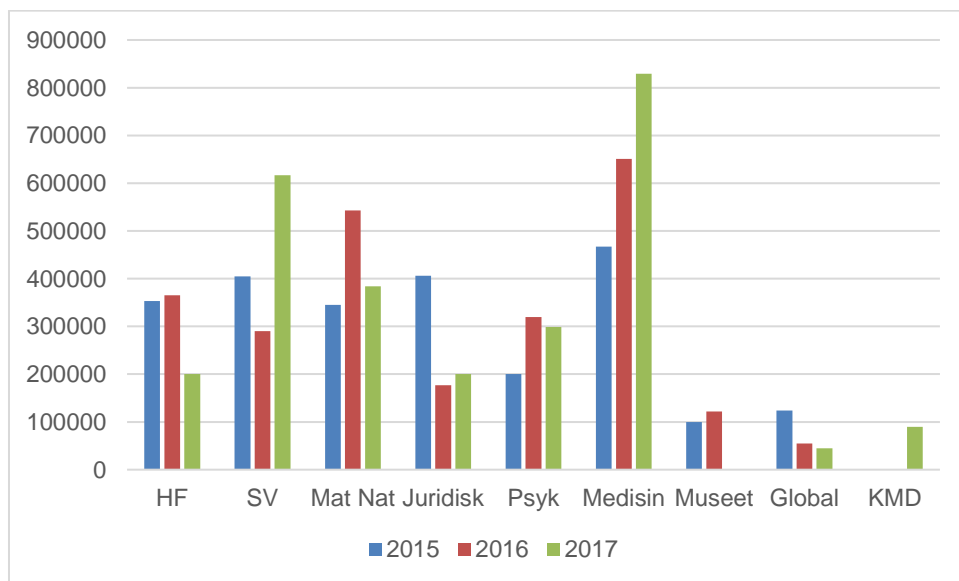
30.10.2017 / Heidi A. Espedal / Bjørn Erik Andersen / Bjørn Einar Aas

Vedlegg:

- Tildelte SPIRE-midler pr fakultet

Totalt tildelte SPIRE midler pr fakultet 2015-16-17

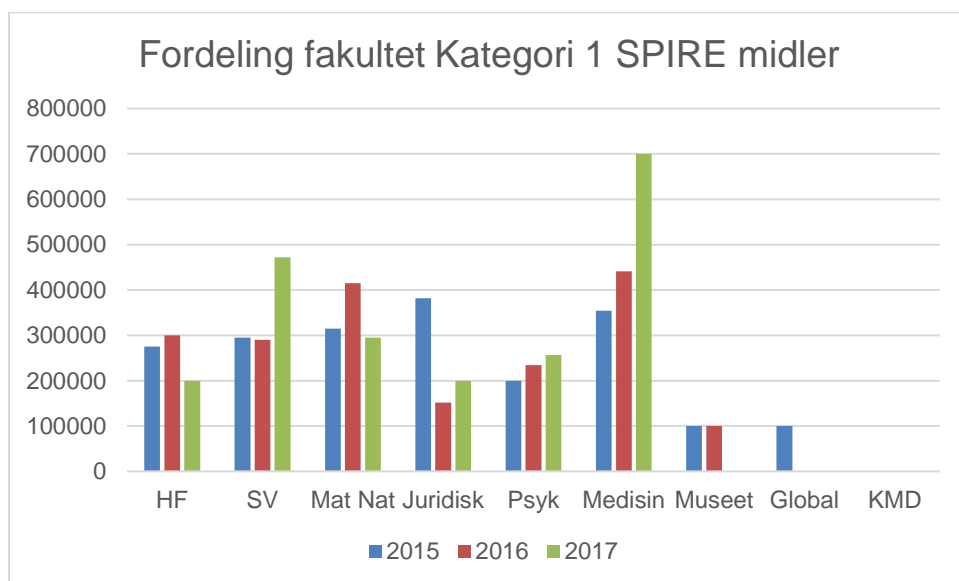
	2015	2016	2017	TOTAL
HF	353000	365000	200000	918000
SV	405000	290000	617000	1312000
Mat Nat	345000	543000	384000	1272000
Juridisk	406000	177000	200000	783000
Psyk	200000	320000	299000	819000
Medisin	467000	651000	829000	1947000
Museet	100000	122000	0	222000
Global	124000	55000	45000	224000
KMD	0	0	90000	90000

Tildelte SPIRE midler pr fakultet 2015-2016-2017

Kategori 1: Nettverks- og partnerskapssamarbeid

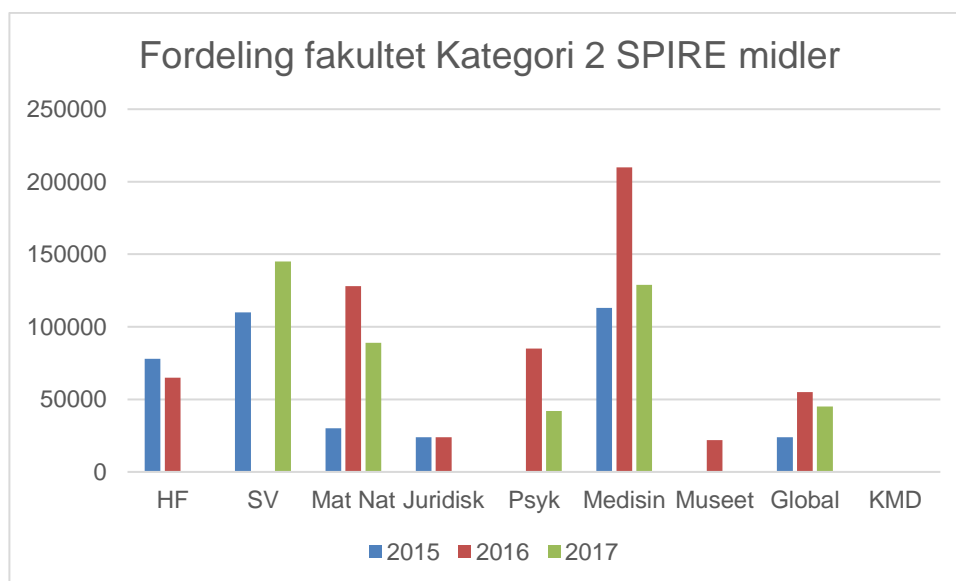
	2015	2016	2017	TOTAL
HF	275000	300000	200000	775000
SV	295000	290000	472000	1057000
Mat Nat	315000	415000	295000	1025000
Juridisk	382000	152000	200000	734000
Psyk	200000	234000	257000	691000
Medisin	354000	441000	700000	1495000
Museet	100000	100000	0	200000
Global	100000	0	0	100000
KMD	0	0	90	90000

Tildelte SPIRE midler pr fakultet 2015-2016-2017

Kategori 2: Gjesteforsker

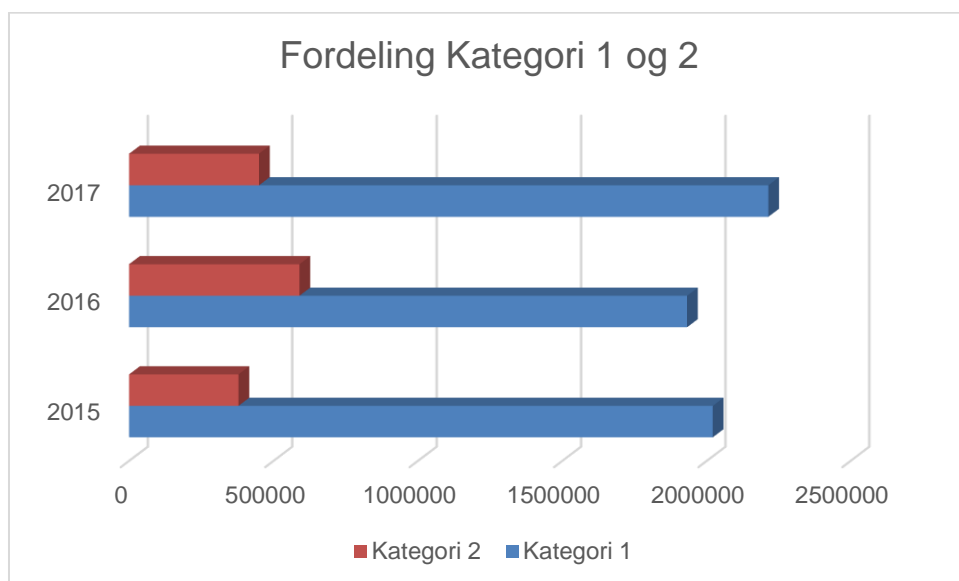
	2015	2016	2017	TOTAL
HF	78000	65000	0	143000
SV	110000	0	145000	255000
Mat Nat	30000	128000	89000	247000
Juridisk	24000	24000	0	48000
Psyk	0	85000	42000	127000
Medisin	113000	210000	129000	452000
Museet	0	22000	0	22000
Global	24000	55000	45000	124000
KMD	0	0	0	0

Tildelte SPIRE midler 2015-2016-2017

Fordeling mellom Kategori 1 og Kategori 2

	2015	2016	2017	TOTALT
Kategori 1	2021000	1932000	2214000	6167000
Kategori 2	379000	590000	450000	1419000

Orienteringssak om Prosjekt Nasjonal infrastruktur for bibliometri

Fra Universitetsbiblioteket

Til Forskningsutvalget

Bakgrunn

På oppdrag av kunnskapsdepartementet er det etablert et prosjekt for nasjonal infrastruktur for bibliometri (<http://www.ceres.no/tjenester/nib/>). Prosjektet eies av CERES og UiB deltar i prosjektets bibliometriutvalg. Med bibliometri forstår vi i denne sammenheng forskning, analyser og indikatorproduksjon basert på data om vitenskapelig publisering. Med "nasjonal infrastruktur for bibliometriske data" menes en nasjonalt koordinert tjeneste som håndterer bearbeiding/beriking (med data fra Cristin), kvalitetssikring, arkivering og tilgjengeliggjøring av bibliometriske verdensdata. Nasjonal infrastruktur for bibliometri (NIB) skal altså tilby norske forskningsinstitusjoner bibliometriske data på forskning fra hele verden. Formålet er benchmarking og analyse av norsk forskning sett opp mot resten av verden, samt bibliometrisk forskning. NIB åpner for relevante sitering-, fagfelt- og benchmarkanalyser. Disse er i økende grad etterspurte analyser særlig i ledelsessammenheng.

Til tjenesten vil det ligge IT-driftsoppgaver, databearbeidingsoppgaver, administrative oppgaver knyttet til innkjøp av data, håndtering av lisenser/tilgangskontroll og andre økonomioppgaver. I tillegg vil tjenesten ha oppgaver knyttet til kompetanseoppbygging i relevante miljøer, samt legge til rette for bibliometriske forskningsaktiviteter.

Organisering og framdrift

Prosjektet strekker seg over perioden 1.6.2017-31.12.2020. Prosjekteier er direktør for forskningstjenester i CERES.

Fase 1: Kjøp av data og etablere en enkel infrastruktur (pilotfase frem til 1. juli 2018)

Fase 2: Etablere et permanent tjenestetilbud (ut 2020)

Status pr oktober 2017

- Den formelle etableringen av prosjektet er på plass, og prosjektmandatet kan leses på <http://www.ceres.no/tjenester/nib/dokumenter/nib-prosjektmandat-v0-3b.doc>
- Tilbud for kjøp av data fra både Elsevier (Scopus) og Clarivate Analytics (WOS) er mottatt.
- Det framforhandles også lisensavtaler for analyseverktøy SviVal/InCites. Når det gjelder konsortieavtale på analyseverktøy, har Clarivate (InCites) levert et tilbud. Tilbud fra Elsevier (SciVal) avventes. Dette er brukervennlige verktøy for tilrettelagte analyser. De fleste store universitet og høyskoler viser interesse.

Analyseverktøyene er dyrbare og forutsetter egeninnsats i form av datavasking (forfatteradresser) og opplæring. Kost/nytte-effekt bør vurderes for UiB. Universitetsbiblioteket anbefaler at Forskningsutvalget holdes informert om prosjektets utvikling, og at en vurdering av analyseverktøyet presenteres for utvalget, når tilbudet foreligger.

Forskningsutvalget tar saken til orientering, og ber om en orientering om prosjektet underveis, særlig når det gjelder eventuell anskaffelse av et analyseverktøy.

Seminar om økt mobilitet i forskerutdanningen. 24. oktober 2017

Program

- 0900 - 0910 **Åpning**
Prorektor Margareth Hagen
- 0910 - 0930 **Hvorfor reise ut?**
Dekanus Per Bakke, Det medisinske fakultet
- 0930 - 0945 **Spørsmål og diskusjon**
- 0945 - 1000 **Hva må til for å lykkes?**
Seniorrådgiver Susan Johnsen, Forskningsadministrativ avdeling
- 1000 - 1015 **Når, hvor og hvordan?**
Ph.d. Ingunn Johanne Ness, Det psykologiske fakultet om erfaringer fra utenlandsopphold
- 1015 - 1030 **Spørsmål og diskusjon**
- 1030 - 1045 **Kaffe**
- 1050 - 1110 **Tallenes tale.**
Hva er status presens for mobilitet i forskerutdanningen ved UiB
PhD-koordinator Yngve Brynjulfsen, Forskningsadministrativ avdeling
- 1110 - 1120 **Spørsmål og diskusjon**
- 1120 - 1140 **Virkemidler og muligheter.**
Seniorrådgiver Bjørn Erik Andersen, Forskningsadministrativ avdeling
- 1140 - **Spørsmål og diskusjon**

Bakgrunn:

[Handlingsplan for forskerutdanning](#)
[Forskerutdanningsmelding 2016](#)

Utvalg:	Forskningsutvalget	Dato: 1.11.2017
Orienteringssak		Arkivsaknr.: 17/

Indikatorrapporten. Orientering

Innledning

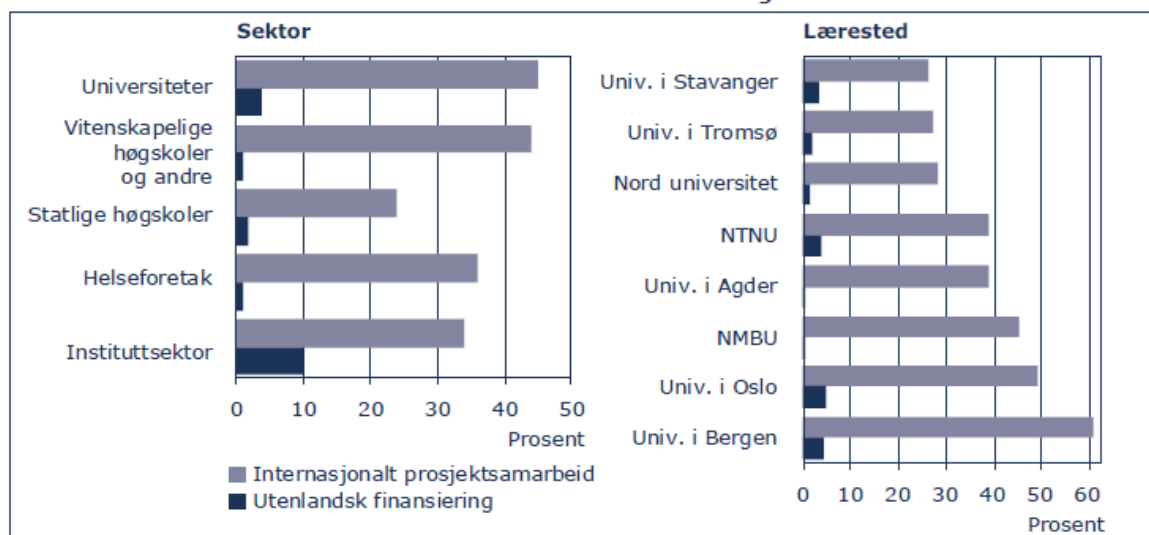
Indikatorrapporten utgis hvert år av Forskningsrådet, og presenterer en oversikt over det norske forsknings- og innovasjonssystemet. I den nye rapporten står det at UiB er best i landet på siteringer og internasjonalisering. Rapportens funn fikk gode oppslag i media. På Høyden hadde et intervju med rektor Dag Rune Olsen som bl.a. påpekte at rapportens funn var et solid gjennomslag for vår forskning og at resultatene er følgene av «et langsiktig og møysommelig arbeid med å heve kvaliteten på forskningen og å etablere gode samarbeidsrelasjoner».

Denne orienteringen gir et litt utfyllende bilde av empiri og omtale fra Indikatorrapporten, om internasjonalisering og sitering.

Internasjonalisering

Figur 3.1.2

FoU-finansiering fra utlandet som andel av total FoU og andel internasjonalt prosjektsamarbeid som andel av samlet aktivitet i 2015 etter sektor og universitet.

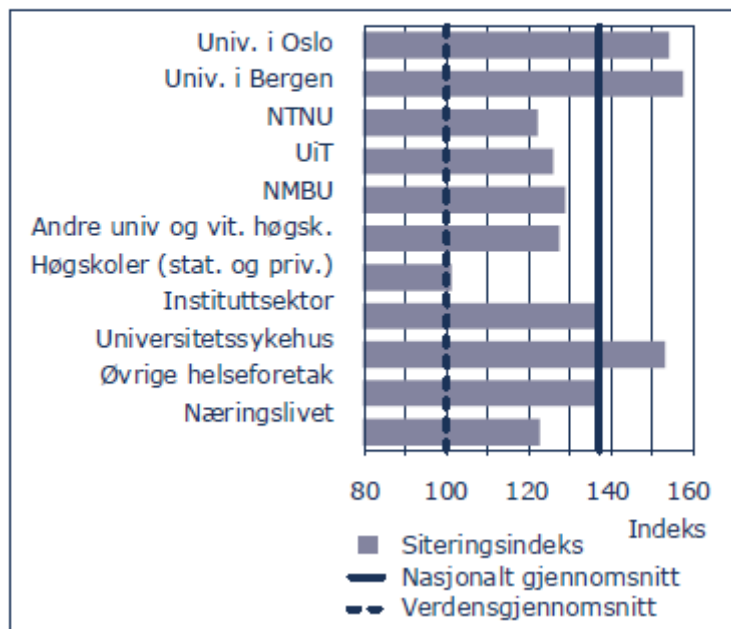
Kilde: NIFU, FoU-statistikk

Et dypdykk i statistikkgrunnet viser at det er betydelige svingninger fra år til år ved de største norske lærestedene. Som det fremgår av figur 3.1.2 finner vi den høyeste andelen internasjonalt prosjektsamarbeid i 2015 ved Universitetet i Bergen (61 prosent),

Universitetet i Oslo (49 prosent) og NMBU (45 prosent), mens andelen var lavest ved Høgskolen i Oslo og Akershus (20 prosent) og Høgskolen i Sørøst-Norge (25 prosent). Andelen miljøer med internasjonalt prosjektsamarbeid varierer også mellom fagområdene. Høyest grad av internasjonalt prosjektsamarbeid i universitets- og høgskolesektoren finner vi innenfor matematikk og naturvitenskap (56 prosent) og medisin og helsefag (48 prosent), mens den var lavest innenfor humaniora (30 prosent). I instituttsektoren hadde samfunnsvitenskap og humaniora den laveste andelen internasjonalt samarbeid (30 prosent), mens andelen også i denne sektoren var høyest innenfor matematikk og naturvitenskap.

Siteringer

Figur 4.1.5
Relativ siteringsindeks for norsk forskning
etter sektor og institusjon. 2012–2014.¹

Figur 4.1.5 viser beregnet relativ siteringsindeks for artiklene publisert i perioden 2012–2014 per institusjon og sektor. Analysen tar utgangspunkt i dagens organisasjonsstruktur med «tilbakevirkende kraft». Tall for NTNU inkluderer dermed de tidligere høgskolene i Gjøvik, Ålesund og Sør-Trøndelag. UiB og UiO på topp

Det er relativt store forskjeller mellom ulike institusjoner og sektorer. Med siteringsindekser på henholdsvis 158 og 154 skårer universitetene i Bergen og Oslo (UiB og UiO) aller best av institusjonene og sektorene vist i figuren. Også publikasjonene fra universitetssykehusene blir mye sitert, her er siteringsindeksen på 153. I universitets- og høgskolesektoren er det et sprang mellom UiB og UiO og øvrige institusjoner. Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU), UiT Norges arktiske universitet og NTNU har siteringsindekser på mellom 122 og 129, det vil si under det nasjonale gjennomsnittet. Øvrige universiteter og vitenskapelige høgskoler har også siteringsindekser på dette nivået (127). Her er det riktignok store variasjoner mellom institusjonene som er inkludert, og det er også enkelte

høyt siterte institusjoner i denne kategorien. Minst sitert er publikasjonene til statlige og private høgskoler (101). Artiklene fra næringslivet oppnådde en siteringsindeks på 123.

Indikatorrapporten i sin helhet er tilgjengelig [her](#).

Saken legges med dette frem for utvalget til orientering.

25.10.17 / Heidi A. Espedal / Bjørn Einar Aas